

Markus Inledning

Introduktion: Markus är det kortaste evangeliet med sina sexton kapitel. Det är skrivet till romare och har få referenser till Gamla testamentet. Berättelsen rör sig snabbt framåt likt ett actiondrama. Det grekiska ordet "euthys" som översätts "på en gång", "strax" eller "genast" används hela 47 gånger och kännetecknar detta evangelium. Ett annat särdrag är att alla episoder hör samman och binds ihop med ordet "och". Av alla 678 verser börjar 410 av dem med det grekiska "kai" som ofta översätts till "och", "nu" eller "då".

Struktur:

Det grekiska ordet "schizo" - "dela sig" och "öppnas", används två gånger. I inledningen vid Jesu dop "delade sig himlen" och i slutet av evangeliet vid hans död "delades förlåten" i templet i två delar, se Mark 1:10; 15:38. Frasen "Guds Son" nämns tre gånger 1:1, 3:11, 15:39. En enkel struktur baserad på geografin skulle kunna vara:

1. Introduktion, 1:1-13.
2. Jesus verkar i Galileen, 1:14-7:23.
3. Jesus verkar i vidare kretsar, 7:24-10:52.
4. I Jerusalem - sista veckan, 11-16.

Genre: Evangelium.

Skrivet: Omkring år **60 e.Kr.**

Författare: Enligt tidig tradition **Markus**.
Innehållet är troligen mycket av Petrus

ögonvittnesskildring nedskrivet under deras gemensamma vistelse i Rom, se 1 Pet 5:13. Några exempel där Petrus perspektiv framträder tydligt är: Mark 1:35-37; 2:1-5; 11:20-21; 13:1-4. Markus mor hörde också till den första kretsen av kristna och i Markus barndomshem i Jerusalem möttes de troende ofta, se Apg 12:12.

Jesu förberedelse

Johannes Döparen banar väg

(Matt 3:1-12; Luk 3:1-20; Joh 1:19-28)

¹ Detta är begynnelsen [utgångspunkten för min redogörelse] av evangeliet (det glada budskapet, segerbudskapet) om Jesus den Smorde (Messias, Kristus), Guds Son.

[De fyra evangelierna har alla olika utgångspunkter - begynnelser. Matteus utgår från Jesu släkttavla från Abraham. Johannes går tillbaka till det eviga Ordet som fanns i begynnelsen. Markus och Lukas börjar med Johannes Döparen. Lukas startar med hans födelse medan Markus utgår från hans tjänst.]

² Så står det skrivet hos profeten Jesaja [om Johannes Döparen, se vers 4]:

Se, jag sänder min budbärare (ängel) framför dig,

han ska bereda vägen för dig. [Mal 3:1]

³ En röst ropar i öknen:

Bana väg för Herren,
gör stigarna raka för honom!

[Det sista citatet kommer från Jes 40:3. Som brukligt var på den här tiden nämns endast den störste profeten Jesaja som huvudkälla, även om också Malaki refereras först.]

⁴ Johannes kom (*trädde fram*), han [*var den budbärare som profeterna talat om*] som döpte i öknen och predikade omvändelsens dop [*som var ett yttre reningsdop i vatten som ett tecken på hjärtats omvändelse*] till syndernas förlåtelse.

⁵ Hela Judéen och alla i Jerusalem kom dit ut till honom (*i en ständig ström*), och de bekände sina synder och döptes av honom i Jordan.

⁶ Johannes var klädd i kamelhår och hade ett läderbälte om livet [*vilket ger associationer till tidigare profeter som t.ex. Elia, se 2 Kung 1:8*]. Han levde av gräshoppor och vildhonung. [*Johannes livsstil stod i stark kontrast till många av de religiösa ledarna som levde i lyx. Gräshoppor och vildhonung var vanlig mat i ökenmarken.*]

⁷ Han predikade: "Efter mig kommer den som är starkare än jag, och jag är inte värdig att böja mig ner och knyta upp hans sandalremmar [*som var en slavs syssla*]."

⁸ Jag har döpt er med vatten, han ska döpa er med helig ande."

Jesus döps

(Matt 3:13-17; Luk 3:21-22; Joh 1:32-34)

⁹ Nu vid den tiden kom Jesus från Nasaret i Galileen och blev döpt i Jordan[*-floden*] av Johannes.

¹⁰ På en gång, medan Jesus steg upp ur vattnet, såg Johannes himlen dela (*öppna*) sig och Anden i form av en duva komma ner över honom [*och uppfylla honom*].

¹¹ Då kom en röst från himlen: "Du är min älskade son, jag har min glädje i dig (*du är den utvalde, ende*)." [Jes 42:1]

Jesus prövas av Satan

(Matt 4:1-11; Luk 4:1-13)

¹² På en gång förde (*drev*) Anden honom ut i öknen (*obebodda trakter*).

¹³ Han var i öknen under fyrtio dagar och prövades (*frestades, testades, utvärderades ständigt, gång på gång*) av Satan (*motståndaren*). Han levde bland de vilda djuren [*schakaler, vargar, hyenor, leoparder*], och änglarna betjänade honom (*ständigt, gång på gång*).

[Det hebreiska ordet för öknen är "midbar" och det betyder bokstavligen översatt "ordets plats". I Matt 4:1-11 och Luk 4:1-13 beskrivs hur Jesus frestas att förvandla stenar till bröd, kasta sig ner från templet och tillbe djävulen. I varje instans svarar Jesus med det skrivna ordet.]

Jesus till Galileen

(Matt 4:12-17; Luk 4:14-15)

¹⁴ Nu, efter det att Johannes hade blivit fångslad [i fästningen Machaerus på östra sidan av Döda

havet av den romerske ståthållaren Herodes Antipas som ansvarade för Galileen och Perea], kom Jesus till Galileen och predikade evangeliet (de glada nyheterna) om Guds rike

¹⁵ och sade:

”Tiden är inne (fylld, fullbordad)! Guds rike är nära!

[En tidsepok är fullbordad. Nu börjar en ny tid då Guds rike är nära.]

Omvänd er (förändra ert sätt att tänka, och agera)

och tro (lita på, ha förtröstan på) evangeliet (de glada nyheterna, segerbudskapet)!”

[Ordet evangelium betyder ”glädjebud” eller ”segerbudskap”. Ordet användes i den romerska världen om det glada budskapet kurirerna från fronten kom och läste upp i Rom efter stora segrar.]

Lärjungarna kallas

(Matt 4:18-22; Luk 5:2-11)

¹⁶ När han gick utmed Galileiska sjön fick han se Simon [som senare kallas Petrus, se Mark 3:16] och hans bror Andreas stå vid sjön och kasta ut sina kastnät, för de var fiskare.

[Ordet ”kasta sina nät” beskriver hur de i full aktivitet kastar näten först på ena sidan och sedan på andra. I Lukas mer detaljerade skildring beskrivs också hur de fiskat hela natten utan

något resultat, se Luk 5:5. Kanske försökte de få någon fångst genom att fiska längs med stranden efter den misslyckade natten.]

¹⁷ Jesus sade till dem: "Kom och följ mig. Jag ska göra er till [*lära er att bli*] människofiskare!"

¹⁸ Genast lämnade de sina nät och följde honom.

¹⁹ Lite längre fram fick han se Jakob, Sebedeus son, och hans bror Johannes, som höll på att göra i ordning näten i sin båt.

²⁰ Han kallade på dem, och de lämnade sin far Sebedeus och hans anställda fiskare i båten och följde efter honom.

[Petrus, Jakob och Johannes följde Jesus redan sedan tidigare, se Joh 1:28. Nu tog de ett steg till och lämnade sina arbeten för att gå in i heltidstjänst för Jesus. De två brödraparen var kompanjoner. Lukas beskriver också hur Simon lånat ut sin båt till Jesus som fick använda den som en predikstol. På Jesu uppmaning lägger sedan Simon ut näten på djupt vatten, se Luk 5:1-10. Den stora fångsten visar på Jesu omsorg om lärjungarnas familjer som får tid på sig att anställa nya fiskare som kan ersätta sönerns plats.]

Jesus undervisar och helar i synagogan (Luk 4:31-37)

²¹ De gick in till Kapernaum, och så fort (*ordagrant "genast när"*) det blev sabbat gick Jesus till synagogan och började undervisa.

²² De häpnade (*blev helt överväldigade, förvånade*) över hans undervisning, för han undervisade med auktoritet (*makt*) och inte som de skriftlärdade [*som mestadels bara citerade andra tidigare rabbiner*].

²³ Just då i synagogan fanns en man som var besatt av en oren ande, och på en gång började han skrika:

²⁴ "Vad har du med oss att göra, Jesus från Nasaret? Har du kommit för att förgöra oss? Jag vet vem du är – Guds helige!"

²⁵ Men Jesus förbjöd honom (*gav en sträng tillsägelse*): "Var tyst! Kom ut ur honom!"

²⁶ Efter att den orena anden våldsamt slitit och ryckt i mannen, for den ut ur honom under ett högt rop.

[Detta är den första av fyra andeutdrivningar som skildras i Markusevangeliet, se Mark 5:1-20; 7:25-30; 9:17-29.]

²⁷ De blev alla förfärade (*på gränsen till skräckslagna*) och började fråga varandra (*begära svar av varandra*): "Vad är detta? En ny undervisning, med makt bakom orden! Till och med de orena andarna befäller han, och de lyder honom."

²⁸ Ryktet om honom spred sig genast över hela Galileen.

*Petrus svärmor och andra sjuka botas
(Matt 8:14-17; Luk 4:38-41)*

²⁹ *[I Kapernaum bodde Petrus, hans fru, hans svärmor och hans bror Andreas, se Matt 8:14.]*

Jesus bodde också här under sin verksamma tid i Galileen. Petrus hustru följde med på hans senare resor, se 1 Kor 9:5.]

På en gång lämnade Jesus synagogan och gick till Simon och Andreas hus, tillsammans med [bröderna] Jakob och Johannes. *[Enligt judisk sed intogs huvudmålet på sabbaten mitt på dagen, direkt efter gudstjänsten.]*

³⁰ Simons svärmor hade insjuknat och låg ned med brännande hög feber, och på en gång berättade de det för Jesus.

³¹ Han gick fram till henne, tog hennes hand och reste henne upp. Genast lämnade febern henne, och hon började att betjäna dem *[servera sabbatsmåltiden som var förberedd sedan dagen innan].*

³² *[Veckosabbaten börjar vid solnedgången på fredagen och slutar vid solnedgången på lördagen. Enligt traditionell judisk uppfattning fick inget arbete utföras på sabbaten. Det var inte tillåtet att göra upp eld, att resa eller bära saker utomhus. Ryktet om vad Jesus gjort spred sig snabbt, men det var först när sabbaten var över man kom med de sjuka till Jesus.]*

På kvällen, efter solnedgången, kom man till honom *(i en stadig ström)* med alla sjuka och besatta,

³³ tills hela staden *[Kapernaum]* hade samlats utanför dörren.

³⁴ Jesus botade många som led av olika sjuk-

domar och drev ut många demoner, och han förbjöd demonerna att tala, eftersom de visste vem han var. *[Lukas beskriver hur Jesus lägger händerna på var och en av dem, se Luk 4:40.]*

*Jesus drar sig undan för att be
(Matt 4:23-25; Luk 4:42-44)*

³⁵ *[Detta stycke, vers 35-39, är ett av flera där Petrus ögonvittnesskildring lyser igenom i Markus evangelium, se även Mark 2:1-5; 11:20-21; 13:1-4. Vi kan föreställa oss hur Petrus inlevelsefullt har berättat för Markus om hur han letade efter sin vän Jesus, se vers 36. Orden han/honom används hela sju gånger i detta stycke. Som ögonvittne, som själv varit med på plats, så är ju det i talspråk vanligare att man berättar om vad "han" gjorde, än att berätta om vad "Jesus" gjorde. Genom att ha kvar denna form visar Markus sina läsare att vi kan ha en nära personlig relation med Jesus!]*

Tidigt nästa morgon (i den sista nattvakten mellan klockan tre och sex på söndagsmorgonen), långt innan det blev ljust, steg han *[Jesus]* upp och gick bort till en enslig plats. Där bad han. *[Detta är den första av tre gånger som Markus uppmärksammar hur Jesus drar sig undan för att be tidigt på morgonen, se Mark 6:46; 14:32-41.]*

³⁶ Simon och de som var med honom *[vaknade senare och]* letade efter honom *(jagade honom som ett villebråd),*

³⁷ och när de hade funnit honom sade de till honom: "Alla söker efter dig."

38 Han svarade: "Låt oss gå åt ett annat håll, till byarna här omkring [*på västra sidan av Galileiska sjön*], så att jag kan predika där också. Det är därför jag har gått ut."

[Jesus var sänd av Fadern till alla Israels barn, se Matt 15:24. Att Jesus rör sig i detta område uppfyllde profetian i Jes 9:1-2 där Sebulons och Naftalis land motsvarar övre och nedre Galileen, se Matt 4:12-16.]

39 Han gick och predikade i deras synagogor i hela Galileen och drev ut demonerna.

*En spetälsk man botas
(Matt 8:1-4; Luk 5:12-16)*

40 En spetälsk kom till honom och föll på knä och bad: "Om du vill, så kan du göra mig ren."

41 Djupt rörd av medömkan, sträckte Jesus ut handen och rörde vid honom [*vilket gjorde Jesus ceremoniellt oren*] och sade: "Jag vill. Bli ren!"

42 På en gång försvann spetälskan, och han blev ren.

43 Jesus förmanade honom, och skickade bort honom på en gång,

44 och sade: "Säg ingenting till någon, men gå och visa upp dig för prästen [*i Jerusalem*] och ge det offer för din rening som Mose har bestämt. Det blir ett vittnesbörd för dem." [*3 Mos 14:1-32*]

45 Men mannen gick därifrån och började tala vitt och brett om saken, så att Jesus inte längre kunde visa sig i någon stad utan stannade ute i ödemarken. Det fortsatte att komma folk till honom från alla håll.

[Detta är det första av flera tillfällen där Jesus uppmanar den som blivit helad att inte berätta detta, se också Mark 1:34; 3:12; 5:43; 7:36; 8:26, 30; 9:9. Här är troligtvis anledningen att mannen ska följa lagen. En annan orsak är att uppmärksamheten kring undren skulle leda till att folket ville göra honom till kung med våld, se Joh 6:15. Det sker vid flera tillfällen och sensation kring Jesus tvingar honom att dra sig undan till öde platser.]

2

En lam man i Kapernaum blir förlåten och helad

(Matt 9:2-8; Luk 5:17-26)

¹ Några dagar senare kom Jesus tillbaka till Kapernaum *[där han bodde i Petrus hus]*. Ryktet spred sig att han var hemma igen,

² och det samlades så mycket folk att det inte ens fanns plats utanför dörren *[det var trängsel ända ut till gatan]*. Mitt under det att han samtalade *(förde en konversation)* om Ordet med dem,

³ kom de dit med en förlamad man. Det var fyra män som bar honom.

⁴ När de inte kunde komma nära Jesus på grund av allt folket, började de gräva sig igenom taket ovanför Jesus.

[Hus i Mellanöstern hade oftast platta tak med en trappa på utsidan. På så sätt kunde man komma upp på taket utan att gå in i huset. Takets översta

lager bestod av grus och jord som de fyra männen nu först grävde sig igenom.]

När de sedan brutit upp en öppning hissade de ner bädden som den förlamade låg på.

⁵ När Jesus såg deras tro [*den lame mannens och hans vänners tro*], sade han till den förlamade: "Mitt barn (*med fokus på att han tillhör familjen*), dina synder är förlåtna (*borttagna*)."

⁶ Nu satt där några skriftlärdar, och de tänkte (*hade en inre dialog*) i sina hjärtan:

⁷ "Varför talar denne man [*en människa som vi*] på det här sättet? Han hädar ju (*är respektlös mot Gud*). Vem kan förlåta synder utom Gud?"

⁸ I sin ande visste Jesus på en gång exakt vad de tänkte inom sig, och sade till dem: "Varför tänker ni allt detta i era hjärtan?"

⁹ Vad är lättast att säga till den förlamade: 'Dina synder är förlåtna (*borttagna*),' eller att säga: 'Stå upp, ta din bädd och börja gå'?

¹⁰ Men för att ni ska veta (*se med egna ögon*) att Människosonen har auktoritet (*rättighet, makt, kraft*) här på jorden att förlåta synder, säger jag dig", och så sade han till den förlamade:

¹¹ "Stå upp, ta din bädd och gå hem."

¹² Då reste sig mannen upp på en gång och tog sin bädd (*bår*) och gick ut mitt framför ögonen på dem alla. Man häpnade (*tappade helt fattningen*) och prisade (*tackade*) Gud och sade: "Vi har aldrig sett något liknande förut!"

*En tullindrivare börjar följa Jesus
(Matt 9:9-17; Luk 5:27-39)*

¹³ Jesus gick igen längs med sjön. *[Han gick ut från Petrus hus i Kapernaum där han nyligen helat en lam man.]* Hela folkskaran samlades på nytt kring honom, och han fortsatte att undervisa dem.

¹⁴ Medan han gick förbi *[stadsgränsen]* såg han Alfaios (*Alfeus*) son Levi *[som också kallas Matteus]*, sitta vid tullbåset *[enklare tullstation där alla som skulle sälja varor fick betala försäljningsskatt]*. Han sade till honom: "Följ mig *(bli min lärjunge)*." Han stod upp och följde honom.

[Det var inte ovanligt med flera namn vid den här tiden. Levi var hans hebreiska namn som betyder "förenad med", medan Matteus var hans grekiska namn som betyder "Guds gåva". Indrivningen av tullar och skatter från Roms provinser arrenderades ut till privatpersoner. Dessa kallades "publicanus". Levi var en sådan publikan som tog upp skatt för Herodes Antipas. Judarna hatade och såg ner på tullindrivarna som allierat sig med ockupationsmakten. På en gång tackade Levi ja till kallelsen, lämnade sitt gamla liv och blev en av Jesu tolv lärjungar. Senare skrev han ner sin ögonvitnesskildring av Jesu liv - Matteusevangeliet.]

¹⁵ När sedan Jesus låg till bords i hans hus *[antagligen Levis hus i Kapernaum]* var det många tullindrivare och syndare som delade måltiden tillsammans med Jesus och hans lärjungar. Många av dem följde honom *(var bland den*

större skara människor som följde honom och kallades hans lärjungar).

16 När lagexperterna som tillhörde fariséerna såg att han åt med tullindrivare och syndare, sade de till Jesu lärjungar: "Varför äter och dricker han med tullindrivare och [kända] syndare?"

17 När Jesus hörde detta, sade han till dem: "Det är inte de friska (*starka*) som behöver en läkare, utan de sjuka. Jag har inte kommit för att kalla rättfärdiga, utan syndare."

[På samma sätt som det är självklart att en doktor rör sig bland sjuka patienter, finns Jesus nära människor som insett att de inte är rättfärdiga utan vet om att de är syndare och behöver omvändelse. Lukas återgivning av samma citat klargör att det handlar om att vända sig bort från syndens väg när man tackar ja till Jesu inbjudan och vill bli hans efterföljare, se Luk 5:32.]

18 Johannes lärjungar och fariséerna fastade. *[Rätttrogna judar fastade två dagar i veckan, måndag och torsdag.]* Därför frågade man Jesus: "Varför fastar Johannes lärjungar och fariséernas lärjungar, men inte dina lärjungar?"

19 Jesus svarade dem:

"Inte kan väl bröllopgästerna fasta, medan brudgummen är med dem, eller hur? Så länge de har brudgummen hos sig kan de inte fasta.

20 Men den dagen ska komma när brudgummen ska tas bort från dem, och då ska de fasta.

21 Ingen syr fast en lapp av okrympt tyg på en gammal mantel (*klädesplagg*).

I så fall skulle den påsatta lappen riva bort ännu mer från manteln och revan bli värre [*än den var innan*].

22 Inte heller slår man i färskt vin i gamla vinsäckar (*lädersäckar*),

för i så fall skulle vinsäckarna brista och vinet rinna ut,

och vinsäckarna blir förstörda (*oanvändbara*).

Nej, färskt vin hälls i nya vinsäckar (*som är formbara, grekiska "kainos", fokus är på kvaliteten på säcken snarare än åldern*)."

Herre över sabbaten (Matt 12:1-8; Luk 6:1-5)

23 En sabbat gick Jesus på en väg som gick igenom ett sädesfält, och medan de gick började hans lärjungar att rycka av veteaxen. [*Sabbaten varade från fredag kväll till lördag kväll, och denna händelse inträffar troligen på väg till samlingen i synagogan på lördagsmorgonen.*]

24 Då sade fariséerna till honom: "Titta [*på dina lärjungar*], varför gör de sådant som man inte får göra på sabbaten?"

[*Enligt 5 Mos 23:25 är det inte olovligt att plocka ax på någon annans åker för att äta. Dock skedde detta på sabbaten. Enligt den rabbiniska*

tolkningen av lagen både skördade och tillredde lärjungarna mat, vilket inte var tillåtet på vilodagen.]

²⁵ Han svarade: "Har ni aldrig läst [1 Sam 21:1-6] vad David gjorde när han och de som var med honom kom i nöd och var hungriga?"

²⁶ Hur han då, på den tiden när Abjatar var överstepräst, gick in i Guds hus och åt skådebröden. [*Tolv limpor, vardera på 3,5 liter mjöl, som bakades en gång i veckan. De symboliserade Herrens närvaro i templet.*] Även om det inte var tillåtet för någon annan än prästerna att äta brödet åt han det, och gav åt dem som följde med honom."

²⁷ Jesus sade till dem: "Sabbaten är till för (*skapades för*) människan, inte människan för sabbaten.

²⁸ Därför är Människosonen Herre även över sabbaten."

3

En man med förlamad hand helas
(Matt 12:9-14; Luk 6:6-11)

¹ [*Jesus är Herre över sabbaten och låter sig inte skrämmas av fariséerna, se föregående vers.*]

Igen [*antagligen nästa vecka*] gick Jesus in i synagogan. Där fanns en man som hade en förlamad (*förtvinad*) hand. [*Verbformen antyder*

att förklamningen inte var medfödd utan uppkommit senare i livet genom någon sjukdom eller olycka.]

² De [*fariséerna*] vaktade noga på Jesus för att se om han skulle hela honom på sabbaten, så de fick något att anklaga honom för.

³ Jesus sade till mannen med den förklamade handen: "Stå upp, och kom fram till mitten [*av synagogan så alla kan se*]."

⁴ Sedan sade han till dem [*alla samlade där, men främst fariséerna*]:

"Vad är tillåtet [*enligt Mose lag*] på sabbaten?

Att göra gott eller ont,

att rädda liv eller utsläcka liv?"

Men de [*svarade inte, utan*] var tysta.

⁵ Efter att i vrede ha sett på dem (*fört blicken från ena sidan till den andra sidan*), bedrövad (*sorgsen*) över deras hjärtans hårdhet, sade Jesus till mannen: "Räck ut din hand." Han räckte ut den och hans hand blev helt återställd.

[Jesus var heligt vred över de andliga ledarnas okänslighet för mannens lidande och hela det legalistiska systemet där den bokstavliga tolkningen var viktigare än hjärtat och andemeningen bakom lagen. Ordet "bedrövad" har verbformen particip, vilket lyfter fram Jesu kontinuerliga sorg över det andliga läget, medan vreden i Jesu blick är i formen aorist vilket betonar att den är tillfällig. Orden "hjärtans hårdhet" beskriver

processen hur deras hjärtan blev mer och mer hårda under det att Jesus tittade på dem.]

⁶ Fariséerna gick ut och började genast göra upp planer tillsammans med herodianerna [*som sympatiserade och stödde Herodes Antipas och det romerska styret*], hur de skulle kunna döda Jesus.

[Deras inre var fyllda av sådant mörker och mordlust. På en gång efter att Jesus hade frågat om det var rätt att rädda liv eller utsläcka liv, se vers 4, går de i väg och planerar hur de ska döda Jesus.]

Jesu tjänst utvidgas i Galileen

(Matt 4:23-25; 12:15-16; Luk 6:17-19)

⁷ Då [*på grund av fariséernas planer på att döda honom*] drog Jesus sig undan tillsammans med sina lärjungar mot [*Galileiska*] sjön. En stor skara människor från [*de närmsta städerna och byarna i*] Galileen följde honom. Också från [*de södra regionerna*] Judéen,

⁸ Jerusalem, Iduméen [*längst söderut*] och från landet på andra sidan [*östra sidan av*] Jordan [*regionerna Pereen, Dekapolis och Gaulanitis, nuvarande Golan*] och från trakterna omkring [*kuststäderna*] Tyros och Sidon [*den nordvästra regionen Fenikien*] kom människor i stora skaror till honom när de hörde talas om allt han gjorde.

⁹ Han sade till sina lärjungar att alltid ha en liten båt i beredskap för honom på grund av folket,

så att han inte skulle bli trängd (*nedtrampad, krossad*) av folkmassan.

¹⁰ Anledningen var att han hade helat så många att alla som var plågade (*sjuka, led av besvärliga kroppsliga åkommor*) pressade på (*bokstavligen föll över*) honom.

¹¹ Varje gång de orena andarna såg honom, föll de ned inför honom och ropade upprepade gånger: "Du är Guds Son."

¹² Han förbjöd dem (*gav dem en sträng tillsägelse*) att offentliggöra vem han var.

[Jesus ville inte få uppmärksamhet från demoner. Senare tillät Jesus detta erkännande från människor, men nu ville folket göra honom till kung med våld, se Joh 6:15.]

De tolv apostlarna

(Matt 10:1-4; Luk 6:12-16; Apg 1:13)

¹³ Han gick upp på berget [*för att be, se Luk 6:2, och ber hela natten, se Luk 6:12-13*]. Sedan kallade han till sig dem som han själv hade utvalt, och de kom till honom.

¹⁴ Han utsåg (*ordagrant "gjorde"*) de tolv som skulle följa (*ständigt vara med*) honom, dem som han skulle skicka ut att predika (*vara apostlar, speciella budbärare*),

¹⁵ och att ha auktoritet (*makt*) att bota de sjuka, och att driva ut demoner.

[De tolv lärjungarna var:]

¹⁶ **Simon**, som han gav namnet Petrus,

¹⁷ Jakob, Sebedeus son,

Johannes, Jakobs bror,

Jesus gav dem [*Jakob och Johannes, det hebreiska*] namnet Boanerges, som betyder åskans (*tumultets*) söner [*kanske p.g.a. deras heta temperament, se Luk 9:54*],

¹⁸ Andreas,

Filippus [*grekiskt ord som betyder "en som älskar hästar"*],

Bartolomeus [*även kallad Natanael*],

Matteus,

Tomas [*hebreiskt ord som betyder "tvilling"*],

Jakob, Alfaios (*Alfeus*) son,

Taddeus

[*grekiskt ord som betyder "en som har ett varmt hjärta" eller "älskat barn". Han kallades även Judas, Jakobs son; antagligen ändrade han namn för att undvika att bli förknippad med Judas Iskariot*],

Simon "den hängivne" (*fanatikern, ivraren, nationalisten, seloten*)

[*ordagrant "Simon kananaios", den arameiska motsvarigheten till den grekiska termen "seloten", båda orden betyder "den hängivne, ivrige, fanatiska", kan även antyda att han var med i den judiska motståndsrörelsen mot Romarriket innan han blev en Jesu lärjunge*],

19 Judas Iskariot, han som förrådde honom.

[Tre grupper framträder när apostlarna räknas upp. Simon, Filippus och Jakob nämns alltid som första namn i varsin grupp, se Matt 10:1-4; Luk 6:13-16; Apg 1:13.]

Jesus anklagas för att vara demonbesatt

(Matt 12:22-30; Luk 11:14-23; 12:10)

20 Sedan gick han till ett hus *[antagligen Petrus hus i Kapernaum]* och folket samlades på nytt, så att han och lärjungarna inte ens kom åt att äta.

21 När hans närmaste *[hans familj, se vers 31-32]* fick höra detta, gick de ut för att föra med sig honom med våld *(gripa, arrestera honom)* *[och föra honom tillbaka till Nasaret]*. De sade *(gång på gång, deras huvudsakliga samtalsämne var)* att han var från vettet *(från sina sinnen)*.

22 De skriftlärda som hade kommit ner från Jerusalem *[till Galileen]* sade att han var besatt av Beelsebul, och det var genom de onda andarnas furste som han kastade ut demonerna.

23 Han kallade till sig dem *[fariséerna från Jerusalem tillsammans med de lokala judiska ledarna i Kapernaum]* och talade till dem i liknelser *(illustrationer och jämförelser för att förklara)*:

”Hur kan Satan driva ut Satan?

24 *[Jesus förklarar orimligheten i detta påstående med två liknelser som alla kan hålla med om:]*

Om ett rike är splittrat (*strider mot sig självt*),
kan det inte bestå.

²⁵ Om en familj är splittrad (*strider mot sig själv*),
kan den inte bestå.

²⁶ [*Om detta stämmer för nationer och familjer,
då gäller det också Satan.:*]

Om Satan reser sig upp (*gör uppror*) mot sig själv
och splittras, kan han inte bestå och det är ute
med honom.

²⁷ Ingen kan gå in och plundra en stark man
på vad han äger, om han inte först binder den
starke. Sedan kan han plundra hans hus. [*Jesus
liknar sig vid den som är starkare än Satan och
har bundit honom.*]

²⁸ Sannerligen, människorna ska få förlåtelse
för allt, för sina synder och för sina hädelser,
hur de än hädar.

²⁹ Men den som hädar den heliga Anden får
aldrig någonsin förlåtelse utan är skyldig till
evig synd."

*[Den som tror sig ha begått denna synd har med
största sannolikhet inte gjort det. Detta uttalande
var riktat till fariséerna som sade att Guds godhet
var djävulens verk, och var på väg att falla i
denna grova synd. Vers 28 med ett fantastiskt
löfte glöms lätt bort - "människorna ska få
förlåtelse för allt"!]*

³⁰ De hade ju sagt att han hade en oren ande.

Jesu familj

(Matt 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹ Nu kom Jesu bröder [*Jakob, Joses, Judas och Simon, se Mark 6:3*] och hans mor. De stannade utanför [*Petrus hus där Jesus undervisade*] och skickade bud efter honom.

³² En stor mängd människor satt i en cirkel runt Jesus, och de sade till honom: "Se, din mor och dina bröder står här utanför och frågar efter dig." [*Jesu familj hade beslutat sig för att hämta och föra med sig honom med våld eftersom de ansåg att han blivit galen, se Mark 3:21.*]

³³ Då svarade han dem: "Vem är min mor och mina bröder?"

³⁴ När han hade fört blicken runt dem som satt omkring honom sade han: "Se, här är min mor och mina bröder.

³⁵ Den som gör Guds vilja är min broder och min syster och min mor."

4

Jesus talar i liknelser

1 (av 4) Liknelsen om jordmånerna - hjärtats inställning

(Matt 13:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Sedan började han undervisa vid sjön igen. [*Jesus hade undervisat där tidigare, se Mark 3:7-9.*] En stor skara samlades kring honom, därför steg han i båten [*som de hade redo, se Mark 3:9*] och satt i den ute på vattnet medan folket stod på stranden.

² Han undervisade dem i många liknelser (*jämförelser*).

[Ordet liknelse är ordagrant "att kasta vid sidan om". Jesu liknelser använder ofta praktiska exempel från vardagen för att belysa och förklara andliga sanningar.]

När han undervisade dem sade han:

³ "Lyssna!

[Jesus både börjar och avslutar den första liknelsen med uppmaningen att "lyssna", se vers 9. Det inbjuder de samlade att vara delaktiga, avsluta pågående samtal och lyssna på följande budskap som är viktigt.]

En såningsman gick ut för att så.

⁴ När han sådde föll en del vid **vägen**,

och fåglarna kom och åt upp det.

⁵ Andra (*exakt likadana sädeskorn, med samma förutsättningar*) föll på **stenig mark**,

där de inte hade mycket jord,

och de sköt upp på en gång eftersom jorden var tunn.

⁶ Men när solen steg upp förbrändes de,

och eftersom de inte hade någon rot torkade de bort.

⁷ Andra (*exakt likadana sädeskorn, med samma förutsättningar*) föll bland **törnen**,

och törnena växte upp och kvävde dem,

och det bar ingen frukt.

⁸ Andra (*exakt likadana sädeskorn, med samma förutsättningar*) föll i **god jord** och gav (*gång på gång, kontinuerligt*) frukt,

en del upp till trettio gånger (*mer än vad som var sått*),

andra upp till sextio gånger mer,

och några upp till hundra gånger mer.”

⁹ Han sade: ”Den som har öron att höra med, han ska lyssna (*ta till sig och förstå min undervisning*).”

[Jesus förklarar liknelsen i vers 13-20. Israel har ett subtropiskt klimat. Man sår under höstens regnperiod och skördar på våren före den torra heta sommaren. Bilden för den här liknelsen är en åker där en väl upptrampad stig passerar rakt igenom den. I ytterkanterna mot berget är jordlagret tunnare och mot dikeskanterna växer törne. En såningsman sprider för hand ut frön. De olika jordmånerna syns inte för blotta ögat eftersom hela åkern nyligen är plöjd. Liknelsen säger inget om proportionerna mellan god och dålig jord, men generellt sett består en åker till största delen av god jord.]

Varför Jesus berättar liknelser

(Matt 13:10-17; Luk 8:9-10)

¹⁰ Så fort han var ensam, började de som var omkring honom tillsammans med de tolv att fråga honom om liknelserna.

¹¹ Han sade till dem: ”Ni har fått gåvan att lära känna himmelrikets mysterium (*hemlighet*,

dolda plan), men för dessa som står utanför är allt bara liknelser.

¹² Detta för att [*profetian i Jes 6:9-10 skulle gå i uppfyllelse*]:

de ska se med sina ögon
utan att uppfatta
och höra med sina öron
utan att förstå,
så att de inte vänder om (*återvänder*)
och får förlåtelse.”

*Förklaringen av liknelsen med jordmånerna
(Matt 13:18-23; Luk 8:11-15)*

¹³ [*Liknelsen om såningsmannen och detta citat från Jesaja gjorde lärjungarna konfunderade. Ville Jesus dölja sanningen medvetet för vissa genom att bara tala i liknelser?*]

Sedan sade han till dem: ”Om ni inte förstår denna liknelse, hur kan ni då tyda (*kunna vara i en process av att förstå*) några andra liknelser?

¹⁴ Såningsmannen sår Ordet. [*Ordet kan syfta på budskapet som Jesus predikade eller på Jesus själv. Liknelsen handlar om hur människor gensvarar på budskapet och Jesus.*]

¹⁵ De längs med **vägen** är de som får ordet sått [*i sina hjärtan*], men när de hör det kommer genast Satan och tar bort ordet som såtts i dem. [*Ordet ”väg” kan också betyda invanda tankebanor, tankemönster, dvs. förutfattade meningar och missuppfattningar av Guds ord som*

blir till en hård yta som hindrar säden från att tränga ner i myllan.]

16 På samma sätt är det med dem som sås på **stenig mark**, det är de som hör ordet och genast tar emot det med glädje,

17 men inte har något rotfäste inom sig. De står fast en tid, men så fort lidande (*problem, hård press*) och förföljelse (*förtryck*) kommer för ordets skull faller de genast bort (*tar de anstöt, ordet blir till en stötesten*).

18 De som har blivit sådda bland **törnen** är de som hör ordet,

19 men världsliga bekymmer, rikedomens lockelser och alla möjliga begär tränger in och kväver ordet, så att det inte ger någon skörd. [*Grundordet för "törne" är extremer. Det finns en koppling till läror som ensidigt betonar en enda sanning, se Matt 7:15-17.*]

20 De som såtts i den **goda jorden** är de som hör ordet och tar det till sig och bär frukt trettio gånger det som såtts, sextio gånger och hundra gånger så mycket."

2 (av 4) Liknelsen med oljelampan - budskapet ska inte förbli dolt

(Luk 8:16-18)

21 [*Jesus är världens ljus. Hans undervisning ska inte döljas av Jesu lärjungar, utan förmedlas vidare till andra. Jesus illustrerar detta med några vanliga föremål som fanns i varje hem.*]

Oljelampan användes för att lysa upp hemmet och sädesmåttet på cirka åtta liter användes för att mäta upp mjöl, men kunde också ställas upp och ner och fungera som ett lampställ.]

Han sade till dem: "Inte tas väl en lampa fram för att bli ställd under sädesmåttet eller under bädden? Nej, man placerar den på hållaren! *[Högt och centralt så det ger ljus i huset.]*

²² För inget är fördolt som inte ska uppenbaras, och inget är gömt som inte ska komma i ljuset. *[Även om liknelserna nu var dolda för många skulle Guds rike snart bli synligt.]*

²³ Om någon har öron för att höra med, då ska han höra *(lyssna uppmärksam, ta till sig och förstå min undervisning).*"

²⁴ Han sade till dem: "Var uppmärksamma på vad ni hör. Det mått ni ger *[av energi och studier till den sanning ni hör]*, ska bli det mått *[av kunskap]* som kommer tillbaka till er, och ännu mer *[förutom det]* ska ges till er som lyssnar.

²⁵ För den som har *[förståelse]* ska få mer, och från den som inte har någonting *[inget intresse av liknelserna och Jesu undervisning]*, ska även det han har tas bort."

[Utifrån sammanhanget syftar "den som har" på en önskan och vilja att förstå Jesu undervisning, se vers 11.]

3 (av 4) Liknelsen om den växande sådden - Guds rike växer

26 Jesus sade också: "Guds kungarike skulle kunna liknas vid en man som har sått säd i jorden. [*Såden är Guds ord, se vers 14.*]

27 Han sover på natten och går upp på dagen, och under tiden gror säden och växer till i längd. Hur [*och varför växer säden*]? Det vet han inte.

28 Jorden bär frukt av sig själv (*spontant, grekiska "automatos"*):

först bladet (*strået*),

sedan axet (*som skyddar vetekornen*),

sedan det fullt utvecklade vetet i axet.

29 När skörden är mogen (*ordagrant "när frukten tillåter det"*), då låter han genast skäran gå [*sänder han in skördearbetarna*], för då är det skördetid."

4 (av 4) Liknelsen om senapskornet - Guds rike börjar litet

(Matt 13:31-32; Luk 13:18-19)

30 Jesus sade: "Vad ska vi jämföra (*likna*) Guds rike med? Vilken liknelse (*bild*) ska vi använda för att illustrera (*förklara*) det? [*Jesus involverar sina åhörare i sin predikan.*]

31 Det är som ett senapskorn. När man sår det är det minst av alla frön på jorden [*bland kryddväxterna*],

32 men när det har såtts skjuter det upp och blir större än alla örter och får så stora grenar att himlens fåglar kan bygga bo i dess skugga."

[Huvudpoängen är den ringa begynnelsen av Guds rike och dess enorma växtkraft.]

Jesus förklarar liknelserna

³³ Med många sådana liknelser förkunnade han ordet för dem, på ett sätt som de kunde förstå. *[Sista delen kan också översättas "så långt de kunde förstå".]*

³⁴ Han talade bara i liknelser till dem, men när han hade blivit ensam med lärjungarna förklarade han allt (*ordagrant "lösjorde", gav mer information och förklaringar så att de andliga sanningarna i liknelserna blev tydliga*).

[Vid det här tillfället använde Jesus bara liknelser när han talade med folket, senare använde han också andra undervisningsstilar; se t.ex. Matt 15:3-9; 19:3-12. Dock betonar Markus vikten av att förstå Jesu undervisning, och för den som är likgiltig eller inte vill förstå förblir allt vad Jesus säger obegripliga liknelser.]

Jesu makt

Jesus stillar stormen

(Matt 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵ *[Jesus har undervisat om Guds rike, han sitter kvar i samma båt han klev i tidigare samma dag, se Mark 4:1. Markus nämner fyra liknelser, och fortsätter nu att beskriva fyra stora mirakler där Jesus på ett konkret sätt bekräftar sin undervisning, se Mark 4:35-5:43. Galileiska sjön ligger tvåhundra meter under havsytan, omgiven av berg. Vid rätt omständigheter i lufttemperaturer kan kraftiga orkanbyar snabbt uppstå när varm luft drar in från öknen. Detta är ett känt*

fenomen. 1992 slog tre meter höga vågor in mot kuststaden Tiberias i en liknande storm.]

Samma dag [som han gett liknelserna om Guds rike, se vers 1-34], när det blivit kväll, sade Jesus till dem: "Låt oss fara över till andra sidan." [Till den östra sidan av sjön.]

³⁶ De lät folket gå och tog med sig honom i den stora båten som han redan satt i, och andra små båtar följde med honom.

³⁷ Då utvecklades en kraftig stormby (*virvelvind, cyklon*). Vågorna slog in i båten, så att den höll på att fyllas.

³⁸ Jesus låg i aktern och sov på en dyna. Då väckte de honom och sade: "Mästare, bryr du dig inte om att vi går under?"

³⁹ Han vaknade och tillrättavisade skarpt vinden och sade till sjön: "Tyst! Var stilla!" Vinden lade sig och det blev alldeles lugnt (*kom ett stort lugn*).

[Det finns en fin poetisk parallellism i denna vers. Vinden och sjön tilltalas separat. Resultatet av båda dessa tilltal beskrivs också separat: stillad vind och lugn sjön.]

⁴⁰ Han sade till dem [*lärjungarna*]: "Varför är ni så rädda (*tysta, har sådan fruktan*)? Har ni ingen tro (*tillit, förtröstan*) ännu?"

⁴¹ Då greps de av stor fruktan och sade till varandra: "Vem är han? Till och med vinden och sjön lyder honom."

5

Den besatte och svinhjorden

(Matt 8:28-9:1; Luk 8:26-39)

¹ De [*Jesus och de tolv lärjungarna*] kom över till gerasenernas område på andra sidan sjön.

² Genast när Jesus steg ur båten kom en man emot honom från gravarna. Han hade en oren ande i sig [*var under den onda andens inflytande, se Matt 8:28*].

³ Mannen höll till (*bodde*) bland gravarna och ingen kunde längre binda honom, inte ens med kedjor.

⁴ Han hade ofta bundits med fotbojor och kedjor men han hade slitit av kedjorna och brutit sönder bojorna. Ingen kunde rå på honom.

⁵ Ständigt, natt och dag, höll han till bland gravarna och uppe i bergen och skrek och skar sig med stenar.

[Markus beskriver med flest detaljer hur djupt plågad den här mannen är av de onda andarna, och hur brutalt han har behandlats av omgivningen. Mannens personlighet har blivit förvriden, men när han ser Jesus ser han den som kan befria honom. Markus och Lukas nämner bara en man, medan Matteus skriver att de var två, se Matt 8:28; Luk 9:27. Evangelierna är ögonvittnesskildringar och denna typ av skillnader är inte ovanliga eller konstiga. Troligtvis är det två eller flera män som bor här bland gravarna. En av dem är mer framträdande och den som för konversationen.]

⁶ [Även om mannen är under demoners inflytande som har nästlat sig in i hans personlighet, har han en fri vilja. Han ser att hos Jesus finns hans befrielse.] När han på långt håll fick se Jesus sprang han fram och föll ner för honom (i tillbedjan)

⁷ och vrålade (skrek) med hög röst: "Vad har du med mig att göra, Jesus, den högste Gudens Son? [Frasen som ordagrant är 'vad har jag med dig att göra' kan betyda 'lämna mig ifred' eller 'bry dig inte om mig'.] Har du kommit hit för att plåga oss i förtid?"

⁸ För Jesus hade just befallt honom: "Kom ut ur mannen, du orene ande!"

⁹ Jesus frågade honom: "Vad är ditt namn?" Mannen svarade: "Mitt namn är Legion, för vi är många." [Legion betyder tusental och är ett latinskt låneord för en stor armé. En romersk legion bestod av över 6 000 män. Termen antyder både att mannen hade ett stort antal demoner och att deras natur var våldsam och krigisk.]

¹⁰ Han bad enträget många gånger att Jesus inte skulle driva bort dem från området [gerasenernas område, se vers 1].

¹¹ En stor svinjord [på omkring 2 000 svin, se vers 13] betade där vid berget. [Svinet var ett orent djur för judarna.]

¹² Alla de orena andarna bad honom: "Sänd oss in i svinen, låt oss fara in i dem!"

¹³ Han gav dem tillåtelse. Då for de orena andarna ut ur mannen och in i svinen, och hjorden störtade utför branten ner i sjön. Det var omkring 2 000 svin som drunknade.

14 De som vaktade dem flydde och berättade detta i staden och ute på landsbygden. Folket där kom då ut för att se vad som hade hänt.

15 När de kom till Jesus och såg (*betraktade noggrant*) den besatte som haft legionen i sig sitta där, klädd och vid sina sinnen, blev de rädda.

16 De som var ögonvittnen berättade i detalj för folket vad som hade hänt med den besatte och hur det hade gått med svinen.

17 Då bad man att Jesus skulle lämna deras område.

[Det ekonomiska värdet på svinen var någonstans kring sju årslöner. Ägarna brydde sig mer om den ekonomiska förlusten än att en plågad människa blivit helad.]

18 Medan Jesus steg i båten, bad mannen som hade varit besatt att han skulle få följa med honom.

19 Men Jesus tillät det inte utan sade: "Gå hem till de dina [*din familj, släktingar och dina landsmän*] och berätta för dem allt vad Herren har gjort med dig och hur han förbarmade sig över dig."

20 Mannen gick då och ropade ut över hela Dekapolis (*området med de tio städerna*) allt vad Jesus hade gjort med honom, och alla blev förundrade (*förvånade, chockade*).

[Den tidigare demoniserade mannen blir nu den första hedniska evangelisten som Markus omnämner. Dekapolis var en region bestående

av tio löst sammansatta städer öster om Jordanfloden och Galileiska sjön. De hade blivit fria från judiskt styre 63 f.Kr. när den romerska generalen Pompejus intog området. Svin användes ibland som offerdjur i hedniska tempel. Det värsta exemplet i den judiska historien var när Epifanes vanhelgade templet i Jerusalem och offerade svin på ett altare till Zeus 167 f.Kr.]

Jesus uppväcker Jairus dotter och botar en sjuk kvinna

(Matt 9:18-26; Luk 8:41-56)

²¹ När Jesus hade farit tillbaka med båten till andra sidan sjön [*antagligen tillbaka till Kaper-naum*], samlades en stor folkskara hos honom, där han var vid sjön.

²² Då kom en av synagogföreståndarna som hette Jairus dit. När han fick se Jesus föll han ner vid hans fötter

²³ och bad honom enträget: "Min lilla dotter [*tolv år, se vers 42*] ligger för döden. Kom och lägg händerna på henne, så hon blir räddad och får leva."

²⁴ Jesus gick med honom [*Jesus är på väg hem till synagogföreståndaren Jairus, vars dotter låg för döden*], och en stor mängd människor följde med Jesus och trängde på från alla håll (*folkskaran pressar på*).

²⁵ Där fanns en kvinna som hade haft blödningar i tolv år. [*Hon var enligt lagen ceremoniellt oren och ställd utanför samhället, se 2 Mos 15:25-27.*]

²⁶ Hon hade fått utstå mycket lidande [*under operationer och behandlingar*] hos många läkare. Det hade kostat henne allt hon ägde och ingenting hade hjälpt, i stället hade hon blivit sämre.

²⁷ Hon hade fått höra om Jesus och närmade sig honom bakifrån i folkmassan och rörde vid hans kläder. [*Hon rörde vid hans hörntofs, se Matt 9:20; Luk 8:44.*]

²⁸ Hon sade gång på gång [*antingen till sig själv eller högt i folkskaran*]: "Om jag bara får röra vid hans kläder så blir jag frälst (*helad, räddad*)."

²⁹ På en gång slutade blödningen (*blödningen stoppades från källan*), och hon kände (*visste*) i sin kropp att hon var helad från sin plåga.

³⁰ På samma gång som detta skedde visste Jesus att kraft hade gått ut ifrån honom, så han vände sig om mot folkmassan och frågade: "Vem rörde vid mina kläder?"

³¹ Hans lärjungar sade upprepade gånger till honom: "Du ser väl hur folkmassan tränger på från alla håll, och ändå frågar du: Vem rörde vid mig?"

³² Men Jesus [*väntade och*] fortsatte att titta sig omkring (*från ena sidan till den andra sidan*) för att se vem som hade gjort detta.

³³ Kvinnan visste vad som hade hänt med henne, och hon kom [*till sist, se Luk 8:47*] fram under fruktan och bävan och föll ned inför honom och berättade hela sanningen.

³⁴ Då sade han till henne: "Min dotter [*beskriver ett barnskap, och att hon tillhör Guds familj*], din tro har frälst (*helat, räddat*) dig! Gå i frid, och var helt helad (*befriad för all framtid*)

från din plåga!” *[Ordagrant, ”gå in i frid”, en dörr hade öppnats för kvinnan där hon kunde få leva i Guds frid.]*

³⁵ Medan Jesus fortfarande talade kom några från synagogföreståndarens hus och sade: ”Din dotter har dött. Varför fortsätter du besvära Läraren?”

³⁶ Men när Jesus hörde deras ord sade han till synagogföreståndaren: ”Var inte rädd (*sluta att känna fruktan och oro*), fortsätt att tro (*tro bara!*)” *[Jesus uppmanar Jairus att ha kvar samma tro som han hade från början när han kom till Jesus, se vers 23.]*

³⁷ Jesus lät ingen mer än Petrus, Jakob och hans bror Johannes följa med honom.

³⁸ När de kom till synagogföreståndarens hus studerade han tumultet där (*den förvirring som rådde utanför huset, människor som sprang fram och tillbaka*) och de som grät högljutt och klagade.

[De som grät och klagade var troligtvis anställda gråterskor. Rabbi Juda, som levde ett århundrade efter Jesus, skriver att även den fattigaste i Israel bör anlita minst två flöjtspelare och en gråterska. Uttalandet gällde en makes ansvar vid hans hustrus begravning, men vi kan anta att liknande sed fanns när barn dog. I Matteus beskrivning nämns uttryckligen flöjtspelare, se Matt 9:6. Som synagogföreståndare var Jairus en känd

och högt aktad person i samhället. Eftersom det var känt att dottern låg för döden, Mark 5:23, och begravningen skulle ske snabbt före solnedgången, är det troligt att gråterskorna och flöjtspelarna redan fanns på plats och var beredda att börja sin klagan direkt när flickan dog.]

³⁹ När han gått in sade han till dem: "Varför denna uppståndelse och gråt? Den lilla flickan har inte dött, hon sover."

⁴⁰ Då började de hånskratta åt honom (*driva med honom*).

När han väl hade kört ut alla, tog han (*under sin ledning*) med sig barnets far och mor och sina lärjungar [*Petrus, Jakob och Johannes*] och gick in där barnet låg.

⁴¹ Han tog ett stadigt grepp om hennes hand och sade till henne [*på arameiska, det språk som Jesus och lärjungarna talade*]: "Talitha koum!" Det betyder: "Lilla flicka, jag säger dig, res dig upp!"

⁴² På en gång reste sig flickan upp och började gå omkring, hon var tolv år. Föräldrarna tappade genast fattningen (*var helt utom sig, i extas, ordagrant "ekstasias"*).

⁴³ Men han förbjöd dem strängt att låta någon få veta vad som hänt. Sedan bad han dem att ge henne något att äta.

*Tillbaka till Nasaret där Jesus växt upp
(Matt 13:53-58; Luk 4:16-30)*

¹ Jesus gick bort därifrån [*troligtvis Kapernaum*] och kom till sin hemstad [*Nasaret, se Matt 2:23; Luk 2:39*]. Hans lärjungar följde honom.

² När det blev sabbat undervisade han i synagogan. [*Jesus var känd och synagogföreståndaren inbjöd honom att tala på huvudgudstjänsten på lördagsmorgonen i Nasaret.*] Många som hörde honom häpnade (*blev helt överväldigade och förvånade*) och sade:

”Var har han fått detta (*dessa idéer*) ifrån?

Vad är det för visdom han har fått [*utan att ha blivit lärd under någon rabbin*]?

Hur kan han utföra sådana mäktiga gärningar med sina händer?

³ Är det inte hantverkaren, Marias son och bror till Jakob och Joses och Judas och Simon?

[*Det grekiska ordet som ofta översätts snickare kan också betyda stenarbetare.*]

Bor inte hans systrar här hos oss?”

De tog anstöt av honom (*avvisade hans auktoritet, han blev en stötsten*).

⁴ Då sade Jesus till dem: ”En profet är inte föraktad (*utan ära, respekt*), förutom i sin hemstad och i sin egen familj (*sitt eget hus*).”

⁵ Han kunde inte göra någon kraftgärning där, förutom att lägga händerna på några sjuka (*svaga*) och hela dem.

⁶ Han förundrades över deras otro. [*Jesu*

mänskliga sida är synlig här där han blir förvånad och överraskad över deras brist på tro på honom.]

Han gick vidare till byarna (*runter Nasaret i Galileen, som i en cirkel*) och undervisade.

Jesu tjänst i Galileen (6:7-7:23)

De tolv apostlarna sänds ut

(Matt 10:1; 10:5-15; Luk 9:1-6)

⁷ Han kallade till sig de tolv [*apostlarna*] och började sända ut dem två och två [*som sina sändebud*] och gav dem auktoritet (*makt*) över de orena andarna. [*Matteus gör en parvis uppräknning av de tolv, se Matt 10:1-4.*]

⁸ Han befalldes dem att inte ta med något på vägen förutom en vandringsstav - inget bröd, ingen lädersäck [*med proviant och packning, som också användes för att samla in gåvor*], inga kopparmynt [*den lägsta valören*] i era bälten [*som ofta var en tyggördel med veck där man förvarade sina pengar*].

⁹ Ta [*ett par*] sandaler på era fötter, men inte dubbla tunikor (*skjortliknande långt underklädesplagg*). [*Välbärgade personer bar två tunikor närmast kroppen.*]

¹⁰ Han sade till dem: "När ni kommit in i ett hus, stanna där tills ni lämnar platsen [*till skillnad från andra kringvandrande som gick runt och tiggde från varje hus*].

11 Om man inte tar emot er eller lyssnar på er, så gå från den platsen och skaka av dammet från era fötter. Det blir ett vittnesbörd mot dem.”

[Judarna ansåg att hedniska områden var befläckade och även marken orenad. Ortodoxa judar skakade därför demonstrativt av dammet från sina kläder och sandaler när de återvände till det heliga landet från en resa till icke-judiska områden. Jesus använder nu samma symbolik och jämnställer en judisk stad i Galileen, som inte ville veta av lärjungarna, med en hednisk stad. Denna uppmaning från Jesus verkar praktiseras även senare, se Apg 13:51; 18:6.]

12 De gav sig i väg *[två och två, i sex par]* och predikade för folket att de skulle omvända sig *(förändra sitt sätt att tänka och agera)*. *[Samma budskap som både Johannes Döparen och Jesus hade predikat, se Matt 3:2; Mark 1:15.]*

13 De drev ut många demoner och smorde många sjuka med olja och botade dem.

Johannes Döparens död *(Matt 14:1-12; Luk 9:7-9)*

14 Kung Herodes *[Antipas]* fick höra om Jesus, för hans namn hade blivit vida känt.

[Ryktet om Jesu verksamhet, och nu också de tolv som predikade och gjorde under i Jesu namn, hade nått Herodes Antipas, son till Herodes den store. Herodes Antipas regerade över Galileen och Perea och han bodde i Tiberias som

han låtit bygga 20 e.Kr. Herodes Antipas var formellt inte kung utan landsfurste eller "tetrark" som ursprungligen betecknade en furste över fjärdedelen av ett rike. Markus som skriver för den romerska världen, antagligen i Rom, använder ordet kung som är den mer informella titeln på regenterna i den östra delen av Romarriket.]

Man sade [hans tjänstemän förde fram den allmänna uppfattningen]: "Det är Johannes Döparen som har uppstått från de döda, det är därför dessa krafter verkar i honom [som gör att människor blir helade och tecken sker]."

¹⁵ En del sade att han var [den stora profeten] Elia [som förväntades komma tillbaka i den sista tiden, se Mal 4:5]. Andra sade att han var en profet, lik någon av profeterna.

¹⁶ När Herodes hörde detta sade han: "Det är Johannes, han som jag lät halshugga som har uppstått från de döda."

¹⁷ Herodes hade nämligen låtit gripa och binda Johannes och sätta honom i fängelse för Herodias skull, hustru till hans bror Filippus. Henne hade Herodes gift sig med.

¹⁸ Anledningen var att Johannes hade sagt till honom: "Det är inte tillåtet för dig att ha din brors hustru."

[Herodias var Herodes Antipas olovliga fru. Hon var ett barnbarn till Herodes den store. Som ung blev hon bortgift med sin farbror Herodes Filippus i Rom. Han ska inte förväxlas med tetrarken

Filippus som regerade norr om Galileen, se Luk 3:1. Herodias och hennes första make Filippus fick en dotter, Salome. Under ett besök i Rom blev Herodes Antipas förtjust i Herodias. Hon skilde sig, flyttade från Rom och gifte sig med Herodes Antipas. Han skilde sig också från sin fru, dottern till Aretas kung i Arabien, vilket skapade en politisk oro i området som ledde till öppet krig 36 e.Kr. Johannes Döparen hade fördömt deras agerande, eftersom de bröt mot Mose lag, se 3 Mos 18:16.]

¹⁹ Herodias hatade (höll fast vid vreden mot) Johannes Döparen [*för hans officiella fördömande av hennes och Herodes Antipas förhållande*] och ville döda honom, men hon kunde inte,

²⁰ eftersom Herodes hade respekt för (*fruktade*) Johannes. Han visste att Johannes var en rättfärdig och helig man och skyddade honom [*från Herodias*]. När han hörde Johannes [*tala*] blev han många gånger förvånad (*förbryllad*), men lyssnade [*trots det*] gärna på honom [*när han var på besök i fästningen Machaerus där Johannes antagligen satt fängslad*].

²¹ Men så kom ett lämpligt tillfälle [*för Herodias att genomföra sina onda planer*], då Herodes på sin födelsedag anordnade en festmåltid för sina stormän [*hans högsta civila anställda*] och överstarna [*de högsta romerska militärerna*] och de främsta i Galileen [*andra förnäma män som inte stod i hans tjänst*].

²² Då [*framåt kvällen då gästerna börjat bli*

berusade] kom Herodias dotter [*Salome*] in. Hon dansade och fascinerade (*behagade, trollband*) Herodes och [*de övriga manliga*] gästerna [*med sin sensuella dans*] och kungen sade till flickan: "Be mig nu på en gång om vad du vill, så ska du få det."

²³ Han lovade och svor under en ed: "Vad du än ber mig om ska jag ge dig, om det så vore halva mitt rike."

²⁴ [*Männen var i en egen festsal och kvinnorna i en annan.*] Då gick hon ut och frågade sin mor: "Vad ska jag begära?" Hon svarade: "Johannes Döparens huvud."

²⁵ På en gång skyndade hon tillbaka in till kungen och bad honom: "Jag vill att du genast ger mig Johannes Döparens huvud på ett fat."

²⁶ Kungen blev djupt bedrövad, men för edens och gästernas skull ville han inte säga nej till henne

²⁷ utan skickade på en gång en livvakt [*en av hans personliga soldater*] med befallning att hämta Johannes huvud. Soldaten gick och halshögga honom i fängelset

²⁸ och kom sedan med hans huvud på ett fat och gav det åt flickan, och flickan gav det vidare till sin mor.

²⁹ När Johannes lärjungar fick höra detta kom de dit och hämtade hans döda kropp och lade den i en grav.

Mat till 5 000

(Matt 14:13-21; Luk 9:10-17; Joh 6:1-14)

³⁰ Apostlarna [*som ordagrant betyder "de utsända missionärerna"*] samlades hos Jesus

[antagligen i Kapernaum] och berättade för honom om allt de hade gjort [hur de drivit ut orena andar och botat sjuka] och allt de undervisat om [vilka ämnen de tagit upp].

[Jesus hade för första gången sänt ut de tolv lärjungarna på egen hand. Två och två hade de gått runt i byarna och städerna i Galileen, se vers 7-13.]

³¹ Han sade till dem: "Följ med mig till en obebodd plats, ni behöver vara för er själva och vila lite!" Det var så många som kom och gick *[i huset där de var]* att de inte ens fick tid att äta.

³² Så de gav sig av i skeppet *(en större båt)* till en obebyggd plats där de kunde vara för sig själva. *[De ror norrut längs med kusten för att stanna någonstans utanför staden Betsaida, se Luk 9:10.]*

³³ Många såg dem fara i väg, och förstod *[vart de var på väg]*, och från alla städer *[längs med vägen från Kapernaum till Betsaida]* sprang man tillsammans *[landvägen]* och kom fram före dem.

³⁴ När Jesus gick i land *[på en plats som i normala fall skulle varit relativt öde]* såg han att en stor skara väntade på honom. Han blev djupt rörd av medömkan, för de var som får utan en herde. *[Senare på dagen var de 5 000 män plus kvinnor och barn, se vers 44, så redan nu är kanske flera tusen samlade där.]*

Han började undervisa dem om många saker *(många olika ämnen och områden)*.

35 När dagen redan var långt gången [*efter tre på eftermiddagen*], kom hans lärjungar till honom och sade: "Den här platsen är obebyggd, och klockan är redan mycket.

36 Bryt upp och skicka i väg dem så att de kan köpa sig något att äta på landsbygden och i städerna."

37 Men han svarade: "Ni kan ge dem något att äta!"

De svarade: "Ska vi gå bort och köpa bröd för tvåhundra denarer [*dagslöner*] och ge dem att äta?"

[En denar var en vanlig arbetares dagslön, se Matt 20:2. Tvåhundra denarer motsvarade åtta månadslöner. På en gång började lärjungarna kalkylera hur mycket det skulle kosta att köpa mat till folket. Antagligen skulle maten kosta så mycket, och det är inte otroligt att de hade den summan i kassan. Det är vanskligt att jämföra med dagens priser, men om en dagslön är 1 000 kr så motsvarar tvåhundra dagslöner att det blev 40 kr per familj, om det var 5 000 familjer samlade där.]

38 Han sade till dem: "Hur många bröd har ni? Gå och se efter!"

När de hade tagit reda på det svarade de: "Fem bröd och två fiskar."

39 Sedan befallde han att alla skulle sätta sig ner i matlag [*för att underlätta utdelningen*] i det gröna gräset.

40 De satte sig ner i grupper om hundra eller femtio.

[I det annars bergiga området valde Jesus ut den här bekväma platsen att sitta ner på. Påsken är nära så det är vår och gräset är grönt, se Joh 6:4. Ordet "grupper" är ordagrant "trädgårdsrabatter" och ger en bild av en färgsprakande syn med människor med mantlar och huvudbonader i olika kulörer som sitter i välordnade grupper.]

41 Jesus tog de fem brödstyckena och de två fiskarna och såg upp mot himlen och välsignade dem. *[Jesus bad antagligen den judiska välsignelsen Hamotzi: "Välsignad är du Herre, universums Kung, som frambringar bröd från jorden."]* Sedan bröt han bröden och gav dem (*oupphörligen, verbformen beskriver ett kontinuerligt givande*), åt lärjungarna, för att de skulle dela ut dem åt folket. *[Undret skedde i Jesu händer.]* Han fördelade också de två fiskarna åt alla,

42 och alla åt och blev mätta.

43 Sedan samlade de upp tolv flätade korgar med överblivna brödstycken och fiskar.

[Detta var en mindre korg som bands fast vid midjan för packning och proviant under en resa. Det var antagligen lärjungarnas korgar som användes under matutdelningen. Nu fick man med sig mat för sin fortsatta resa.]

44 Det var 5 000 män [*förutom kvinnor och barn, se Matt 14:21*] som hade ätit av bröden [*och fiskarna den dagen när Jesus mättade den hungriga folkskaran.*]

Jesus går på vattnet
(*Matt 14:22-33; Joh 6:16-21*)

45 Omedelbart därefter sade Jesus bestämt åt sina lärjungar att stiga i båten och i förväg fara över till Betsaida på andra sidan, medan han sände i väg folket. [*Betsaida var Filippus, Andreas och Petrus hemstad, se Joh 1:44.*]

46 När han hade tagit avsked från dem [*folket*] gick han upp på berget för att be.

47 Det blev kväll och båten var mitt ute på sjön, och han var ensam kvar på land.

48 När han såg hur de slet vid årorna, för vinden var emot dem, kom han gående på sjön till dem strax före gryningen (*under den fjärde nattvakten, någon gång mellan klockan tre och sex*). Han ville komma till deras sida [*för att hjälpa dem*].

49 När de fick se honom gå på vattnet trodde de att det var en vålnad (*något magiskt fenomen*), och de skrek till,

50 för alla såg honom och blev förskräckta. Men han talade genast till dem och sade: "Ta det lugnt (*var vid gott mod*)! Jag Är (*det är jag*), var inte rädda!" [*Job 9:8*]

51 Sedan steg han upp till dem i båten, och vinden lade sig. De blev utom sig av häpnad,

⁵² för de hade inte förstått något av detta med bröden, utan de var förstockade (*hade ingen förmåga att förstå*).

Sjuka bärs fram till Jesus
(Matt 14:34-36)

⁵³ När de hade farit över sjön kom de till Gennesarets landområde [*som var en bördig slätt söder om Kapernaum*]. De kastade ankar en bit ut.

⁵⁴ När de steg ur båten kände folket på en gång igen honom [*som den som helar människor*].

⁵⁵ De sprang runt till de sjuka i hela trakten och bar ut dem på deras bäddar dit där de hörde att han var.

⁵⁶ Varhelst han kom, till byar, städer eller landsbygd, lade man de sjuka på samlingsplatserna (*de öppna marknadsplatserna i städerna och byarna*) och bad honom att de åtminstone skulle få röra vid tofsen på hans mantel [*som kvinnan med blödningar hade gjort, se Mark 5:25-27*]. Och alla som rörde vid honom blev botade.

7

Guds bud och människors regler
(Matt 15:1-20)

¹ Fariséerna och några skriftlärda som hade kommit från Jerusalem samlades kring Jesus.

² De såg att några av hans lärjungar åt bröden [*antagligen från det som blivit över i lärjungarnas tolv korgar dagen innan, se 6:43*] med [*rituellt*] orena händer, det vill säga utan att tvätta sig.

[Markus är noga med att förklara de judiska sederna med religiösa rituella ceremonier för sina romerska läsare. Nu följer två verser med bakgrunden.]

³ Fariséerna och alla andra judar håller fast vid fädernas regler (*stadgar, förordningar*) och äter aldrig utan att ha tvättat sig om händerna.

⁴ När de kommer från torget äter de inte utan att ha badat sig rena. Det finns också många andra traditioner [*mundliga mänskliga regler som fått lika hög status som Mose lag*] som de håller fast vid, som att skölja bägare, träkannor och kopparskålar.

⁵ Fariséerna och de skriftlärdade frågade honom: "Varför lever inte dina lärjungar efter fädernas tradition utan äter brödet med orena händer?" [*Kritiken riktades mot lärjungarnas beteende, men gällde Jesus. Vem trodde han sig vara när han struntade i århundraden av judiska traditioner?*]

⁶ Han svarade: "Jesaja profeterade rätt om er när han sade [*Jes 29:13*]:

Detta folk närmar sig mig med sina läppar (*de säger rätt saker*),

men deras hjärtan är långt borta från mig.

⁷ Deras tillbedjan är helt meningslös (*fåfäng*), för de undervisar mänskliga läror (*doktriner*).

⁸ Ni har lämnat (*avsagt er*) Guds bud (*instruktioner*) men håller ett hårt grepp om mänskliga traditioner."

9 Han sade också till dem: "På ett elegant sätt upphäver ni fullkomligt Guds bud så ni kan hålla fast vid era egna stadgar!

10 Mose har ju sagt [*i ett av de tio budorden, se 2 Mos 20:12; 5 Mos 5:16*]:

'Hedra (*värdesätt, respektera*) din far och din mor'

och [*där överträdelsen av detta bud beskrivs i 2 Mos 21:17*]:

'Den som smädar (*förbannar*) sin far eller mor ska döden dö.'

11 Men ni säger att om en man säger till sin far eller sin mor: 'Det som jag hade kunnat hjälpa dig med, det är i stället korban'.

[På samma sätt som i vers 3-4 förklarar Markus de judiska begreppen för sina läsare.] Korban är [*det hebreiska ordet för*] en tempelgåva. [*Detta var en typ av löftesoffer där givaren förband sig att ge en gåva vid ett senare tillfälle, men förvaltade pengarna fram tills löftet infriades.*]

12 På det här sättet behöver han inte visa aktning för sin far eller mor. Så sätter ni Guds ord ur kraft på grund av er tradition. [*Enligt fariséernas regler friskrevs givaren från ansvaret att försörja sina föräldrar, vilket helt klart bröt mot Mose lag att ära sina föräldrar. Fariséerna var väl medvetna om att dessa system missbrukades, men så länge det genererade inkomst till templet såg de mellan fingrarna.*]

¹³ Ni avskaffar auktoriteten i Guds ord genom de traditioner (*förordningar*) som ni har ärvt och för vidare. Det här är bara ett av många exempel på hur ni ständigt gör så här.”

Vad är rent och vad är orent?

¹⁴ [*Folket hade dragit sig tillbaka när fariséerna och de skriftlärda kom, se vers 1. Kanske gjorde man det självmant i respekt och vördnad för sina ledare, eller så trängde sig besökarna från Jerusalem fram och tog över scenen.*]

När Jesus hade kallat till sig folket igen sade han till dem:

”Lyssna på mig och förstå [*vad jag säger!*]

¹⁵ Inget som går in i människan utifrån [*mat som ätits utan ceremoniellt rena händer*] kan göra henne oren.

Nej, det är bara det som går ut från människan som gör henne oren.”

¹⁷ När han hade lämnat folket och gått in i huset [*antagligen Petrus hus i Kapernaum*], frågade hans lärjungar honom om liknelsen [*det var Petrus som förde fram frågan, se Matt 15:15*].

¹⁸ Han svarade: ”Är ni också helt utan förstånd (*oförmögna att fatta*)? Inser ni inte att det som utifrån går in i människan inte kan göra henne oren,

¹⁹ eftersom det inte går in i hennes hjärta utan ner i magen och ner i latrinerna?”

Därmed förklarade han all mat för ren. *[Detta är en förklaring och slutsats som Markus lägger till när han skriver evangeliet. Det skulle dröja flera år innan Petrus förstod detta uttalande av Jesus, se Apg 10:15.]*

²⁰ Jesus sade: "Det är det som går ut ur människan som gör henne oren.

²¹ För inifrån, från människors hjärtan, utgår:

[Jesus hade förklarat den första delen av påståendet i vers 15 - att det inte är mat som kommer in i människan som orenar henne, se vers 18-19. Nu förklarar han vad den andra halvan av påståendet betyder, vad det är som orenar. Det är ondskan som kommer ut ur människans hjärta och sinne som orenar. Det är en lista med tretton punkter. De första sju punkterna är alla i plural, vilket antyder att det är upprepade handlingar. De sista sex är i singular.]

onda tankar,
olovlig sex (otukt) [plural],

[Det grekiska ordet "pornea" används här och grundordet betyder "att sälja sig till slaveri". Vårt ord "pornografi" är ett sammansatt ord av just detta ord "pornea" och "grafo", som betyder "något skrivet eller tecknat", dvs. en beskrivning antingen i text eller grafiskt av någon som säljer sig sexuellt. Ordet "pornea" översätts ofta med otukt och är ett generellt ord för all sexuell orenhet. När ordet otukt och äktenskapsbrott

nämns i samma uppräkningslista, syftar otukt på en ogift person som har sexuella relationer med andra, medan äktenskapsbrott handlar om en redan gift som är otrogen i sitt äktenskap.]

*stöld [plural],
mord [plural],
22 äktenskapsbrott [plural] (en gift person som är otrogen i sitt äktenskap),
begär [plural] (girighet efter mer och mer materiell rikedom),
ondska [plural] (alla sorters destruktiv ondska som vill sin egen och andras undergång),*

*svek (bedrägeri),
lösaktighet (lätsinnighet på alla områden i livet),
avund (ordagrant "ont öga", beskriver någon som i missunnsamhet aktivt söker efter tillfälle att orsaka problem för andra),
hädelse (smädande, hårt föraktfullt tal),
stolthet (högmod mot Gud och andra människor)
och dårskap (oförstånd, dumdristighet).*

23 All denna ondska kommer inifrån och den gör människan oren."

Jesus till hedniska områden (7:24-8:10)

En kvinna blir befriad (Matt 15:21-28)

24 Han begav sig bort därifrån och gick in i Tyros område. Han tog in i ett hus och ville inte att

någon skulle få veta det, men det gick inte att hålla det hemligt.

²⁵ En kvinna, vars dotter hade en oren ande, fick höra talas om honom och kom och kastade sig ned vid hans fötter. *[Att kasta sig ned vid någons fötter visar på både sorg och vördnad. Tidigare hade en synagogföreståndare gjort på samma sätt, se 5:22.]*

²⁶ Det var en grekisk kvinna *[hedning, icke-jude]* av syrisk-fenicisk härkomst *[hon var från nuvarande Libanon]*. Hon bad *(gång på gång)* att Jesus skulle driva ut den onde anden ur hennes dotter.

²⁷ Han sade: "Låt barnen äta sig mätta först. Det är inte rätt att ta brödet från barnen och kasta det åt de tamhundarna *(de små hundarna)*."

²⁸ "Nej, herre", svarade hon, "men även tamhundarna *[de små valparna]* under bordet äter de små smulorna som de små barnen lämnar kvar."

²⁹ Då sade han till henne: "För de ordens skull säger jag dig: gå hem, demonen har farit ut ur din dotter."

³⁰ Hon gick hem och fann flickan liggande på sin säng, fri från demonen.

[Judar använde ofta uttrycket "hundar" för icke-judar. Här används dock inte det vanliga ordet för en vildhund, grekiska "kyon", se Matt 7:6, utan en diminutiv form "kynarion", som beskriver en mindre, tam familjehund. Se Matt 15:28 för mer info.]

*En döv man helas
(Matt 15:29-31)*

³¹ Jesus gick tillbaka från området kring Tyros och Sidon till Galileiska sjön. På vägen passerade han genom området kring Dekapolis [*ordagrant "De tio städerna", ett område, öster om Galileiska sjön, som från början bestod av tio städer*].

³² De förde en man till honom som var döv och hade talsvårigheter, och bad honom lägga sin hand på honom.

³³ Då tog Jesus honom avsides bort från folkmassan, och satte sina fingrar i mannens öron, och efter att ha spottat rörde Jesus vid hans tunga.

³⁴ Sedan såg han upp mot himlen, andades djupt och sade till honom: "Effata!" - [*ett arameiskt ord*] som betyder öppna dig (*var fri*)!

³⁵ På en gång öppnades hans öron, och det som band hans tunga löstes och han började tala tydligt (*utan att sluddra*).

³⁶ Jesus förbjöd dem att berätta detta för någon, men ju mer han förbjöd dem, desto ivrigare spred de nyheten.

³⁷ Människorna var helt överväldigade och sade: "Allt han har gjort är bra (*gott, ärofyllt*), han får till och med de döva att höra och de stumma att tala."

[Detta var inte första gången Jesus inte vill att den som blivit helad ska berätta detta, se Mark 1:34; 1:44; 3:12; 5:43; 7:36; 8:26, 30; 9:9. Ibland gjorde uppståndelsen kring helanden att Jesus inte längre kunde vara i städerna, se Mark 1:40-

45. Efter det första matundret ville man med våld göra honom till kung, se Joh 6:15; Mark 6:30-44. Det finns också exempel där Jesus uppmanar den helade att berätta. En befriad man uppmanas berätta om sin befrielse i Dekapolisområdet, se Mark 5:19-20. Jesus var konsekvent; vid de tillfällen då han visste att ryktesspridningen om undren skulle motverka hans syfte, bad han den helade att inte sprida det vidare. Vid andra tillfällen uppmanade han människor att sprida budskapet om honom.

Jesus visste att hans primära uppdrag här på jorden var korset. Ett fysiskt helande är temporärt. Vad hjälper det en människa att hon vinner hela världen men förlorar sitt liv, se Mark 8:36. Samtidigt känner Jesus alltid medlidande med enskilda människor och kan inte annat än gripa in, se Matt 14:14. Vi vet att Jesus var ledd av den helige Ande och gjorde gott och befriade alla som var bundna, se Apg 10:38. Undren bekräftade vem han var, se Apg 2:22, och efter att ha helat på en sabbat säger Jesus att han bara gör sin Faders vilja, se Joh 5:19.]

8

Mat åt 4 000
(Matt 15:32-39)

¹ [Detta är det andra brödundret. Tidigare på våren hade Jesus gjort ett brödunder för 5 000 judar på västra sidan av Galileiska sjön, se Mark 6:30-44. Även om Markus inte anger var det andra matundret sker är det troligt att

Jesus är någonstans på östra sidan av Galileiska sjön. Formuleringen "vid den tiden" kopplar ihop händelsen till Jesu vandring utanför de judiska områdena till Tyros och Sidon och sedan tillbaka via Dekapolis, se Mark 7:31.]

Vid den tiden [*då de var på östra sidan av Galileiska sjön*] hade det återigen samlats mycket folk, och de hade inte något att äta. Då kallade Jesus till sig lärjungarna och sade till dem:

² "Jag känner medlidande med folket (*från djupet av mitt hjärta*), de har nu varit med mig tre dagar och har ingenting [*kvar*] att äta.

³ Om jag skickar hem dem utan mat så blir de alldeles uttröttade [*och kollapsar*] på vägen hem. Somliga har ju kommit långväga ifrån."

[Många hade kommit ut från städer och byar. Det var den tredje dagen. Man hade kanske med sig lite mat för en dag eller så, men var mer upptagna med att bli botade och höra Jesu undervisning än att tänka på sitt behov av mat. Det har gått några veckor sedan det förra brödundret som skedde vid påsktiden då gräset var grönt efter regnen, se Joh 6:10. Vid den här tiden är det mesta gräset bortbränt och temperaturen en bit över trettio grader på dagen. Jesus bryr sig om människornas välbefinnande så de orkar vandrigen hem i värmen.]

⁴ Lärjungarna sade till honom: "Var kan vi

hitta så mycket bröd här i ödemarken [*i dessa obebodda trakter*] att alla dessa människor kan äta sig mätta?”

⁵ Han frågade: ”Hur många bröd har ni?”

”Sju”, svarade de.

⁶ Han befälde folket att slå sig ner på marken. Efter att ha tagit de sju bröden och tackat Gud, bröt han dem och gav dem åt lärjungarna (*givandet fortsatte kontinuerligt*) så att de kunde dela ut dem, och de delade ut dem åt folket.

⁷ De hade också några små fiskar. När han hade bitt Guds välsignelse över dem sade han att de också skulle delas ut.

⁸ Alla åt och blev mätta, och man samlade ihop sju stora korgar med överblivna bitar. [*Här används ett annat ord för korg än i matundret med 5 000 män. Dessa sju korgar var stora korgar, ordet används t.ex. i Apg 9:25, och kunde rymma en människa.*]

⁹ Det var omkring 4 000 som ätit [*förutom kvinnor och barn, se Matt 15:38*]. Sedan skickade han hem dem,

¹⁰ och steg genast i båten tillsammans med lärjungarna och for till trakten av Dalmanuta. [*Vid västra sidan av Gennesarets sjö, strax norr om Tiberias. Området kring staden Magdala, se Matt 15:39.*]

Tillbaka i Galileen

Krav på tecken

(Matt 16:1-4)

¹¹ Fariséerna kom ut och började diskutera med honom. För att pröva (*fresta och fälla honom*) begärde de ett tecken från himlen [*något*]

spektakulärt mirakel som bevisade att han var sänd av Gud].

¹² Jesus suckade djupt i sin ande [*över deras otro och förhärdelse*] och sade: "Varför söker detta släkte ett tecken? Jag säger sanningen till er, detta släkte ska inte få något tecken."

¹³ Så lämnade han dem [*hastigt*] och steg i båten igen och for över till andra [*antagligen den norra*] stranden.

Jesus varnar för falska läror (Matt 16:5-12)

¹⁴ De [*lärjungarna*] hade glömt att ta med bröd [*antagligen på grund av det hastiga uppbrottet*]. De hade inte mer än ett bröd med sig i båten.

¹⁵ Jesus varnade dem (*gav dem följande uttryckliga befallning upprepade gånger*): "Håll ständigt ett vakande öga (*urskilj, analysera*) och akta er för fariséernas surdeg [*falska teologi*] och Herodes surdeg [*falska politik och världslighet*]!"

[Surdeg eller jäst i dagligt tal används genomgående i Bibeln för ondska och falska läror, som sprider sig långsamt och tyst, och påverkar allt det kommer i kontakt med. I parallellstället i Matt 16:12 är det uppenbart att det är fariséernas och saddukéernas falska ondskefulla lära som Jesus syftar på här. I 1 Kor 5:6-8 jämförs ondskan med surdeg i kontrast till renhet och sanning. Herodes surdeg syftar på Herodes Antipas ondskefulla politik och

världslighet som bl.a. lett till Johannes Döparens död.]

¹⁶ *[Lärjungarna förstod inte att Jesus talade i bildspråk.]* De diskuterade med varandra om att de inte hade tagit med bröd.

¹⁷ Jesus, väl medveten om detta, sade till dem: "Varför diskuterar ni om det var på grund av att ni inte hade med er bröd? Har ni ännu inte fattat och förstått någonting? Är era hjärtan så hårda (*fastlåsta i en sådan förstockelse*)?"

¹⁸ Kan ni inte se fast ni har ögon och inte höra fast ni har öron? [*Jer 5:21, Hes 12:2*] Kommer ni inte ihåg

¹⁹ hur jag bröt de fem bröden åt de 5 000? Hur många mindre korgar [*som man hade för sin resa*] plockade ni då fulla med rester?"

"Tolv", svarade de.

²⁰ [*Jesus fortsätter:*] "Och efter de sju bröden till de 4 000, hur många stora korgar fulla med rester fick ni då?"

"Sju", svarade de.

²¹ Han sade: "Förstår ni ännu inte?"

[Jesus hade inte talat om vanligt bröd utan syftade på fariséernas och Herodes ondska. Varför oroade de sig för bröd när de hade himmelens och jordens skapare i båten som redan flera gånger visat att han mirakulöst kunde försörja dem?]

En blind man utanför Betsaida botas

22 Jesus kom till Betsaida [*vid norra delen av Galileiska sjön*]. Man förde en blind man till honom och bad att han skulle röra vid honom.

23 Jesus tog den blinde mannen vid handen och ledde honom ut ur byn. [*Betsaida var en av de platser Jesus fördömde för dess otro, se Luk 10:13, så det är möjligt att Jesus behöver ta ut den blinde mannen ut från den miljön.*] Efter att Jesus hade spottat på hans ögon (*upprepade gånger*) frågade han honom: "Ser du något nu?"

24 Han såg upp och svarade: "Jag ser människor, men de ser ut som träd som går omkring."

25 På nytt lade Jesus sina händer på hans ögon, och nu såg mannen klart (*kunde fixera sin blick*) och synen blev återställd och han kunde se allt tydligt [*på avstånd*].

26 Jesus skickade i väg mannen till hans hem och sade: "Gå inte ens in i byn!" [*Det verkar som om Betsaida inte var mannens hem, utan han bodde på landsbygden eller i någon närliggande by.*]

Petrus bekännelse

(*Matt 16:13-20; Luk 9:18-21*)

27 Jesus gick med sina lärjungar till byarna i trakten av Caesarea Filippi [*ett hedniskt område fyra mil norr om Gennesarets sjö*]. På vägen dit frågade han sina lärjungar: "Vem säger folket att jag är?"

28 De svarade: "Johannes Döparen; men andra säger [*den stora profeten*] Elia [*som förväntades*]

komma tillbaka i den sista tiden, se Mal 4:5], och andra en av profeterna."

²⁹ Han frågade dem: "Och ni, vem säger ni att jag är?"

Då svarade Petrus: "Du är den Smorde (*Mesias, Kristus*)."

³⁰ Men Jesus förbjöd dem att säga det till någon.

Jesus förutsäger sin död och uppståndelse
(*Matt 16:21-23; Luk 9:22*)

³¹ Därefter började Jesus undervisa dem [*för första gången*] om att Människosonen måste lida mycket (*det är helt nödvändigt*) och förkastas av de äldste och översteprästerna och de skriftlärdade och att han måste dödas och uppstå efter tre dagar.

³² Rakt på sak (*öppet, så det inte kunde missförstås*) talade han om detta. Då tog Petrus honom avsidet och började tillrättavisa honom strängt.

³³ Men Jesus vände sig om [*och vände Petrus ryggen*], och såg på sina lärjungar och tillrättavisade Petrus och sade: "Gå bort ifrån mig, Satan! Det du tänker är inte Guds tankar utan människotankar."

Vad innebär det att följa Jesus
(*Matt 16:24-28; Luk 9:23-27*)

³⁴ Han kallade till sig folkskaran, tillsammans med sina lärjungar, och sade till dem: "Om någon vill följa mig, måste han förneka sig själv (*avstå från sina egna själviska intressen*) och ta upp sitt kors och följa mig [*hålla sig till mig, följa*

mitt exempel, och om det behövs också lida för min skull].

³⁵ För den som vill rädda (*frälsa, bevara*) sitt liv (*sin själ*), ska mista det, men den som mister sitt liv [*väljer att korsfästa sina egna själviska ambitioner*] för min och evangeliets skull, han ska rädda det [*får ta del av Guds livskvalitet*].

[Grekiska "psyche" betyder både liv och själ, och används i båda betydelserna här i vers 35-37, se även Joh 12:25. Att "förneka sig själv" i vers 34 handlar inte om brist på självaktning och självkänsla. Jesu efterföljare har skäl till en bättre självbild än någon annan. Den faderskärlek Gud känner för sina barn är enorm och bygger inte på gärningar utan barnskap, se t.ex. Gal 3:26; Rom 8:15. Bergspredikan börjar med saligprisningar och visar på vad det innebär att vinna livet, se Matt 5:3-12. Utifrån vers 36 "att vinna hela världen" handlar självförnekelsen om att sätta Gud och hans rike främst. Samma kontrast finns i Matt 6:19-24 där Jesus säger att man inte kan tjäna både Gud och mammon.]

³⁶ Vad hjälper det en människa att hon vinner hela världen men förlorar sitt liv (*sin själ*)?

³⁷ Vad kan en människa ge i utbyte (*kompensation, betalning*) mot sin själ (*sitt liv*) [*välsignade liv i Guds rike*]?

³⁸ Den som skäms för mig och mina ord i detta trolösa och syndiga släkte, för honom ska också Människosonen skämmas, när han kommer i sin Faders härlighet med de heliga änglarna."

[För att upprätta tusenårsriket, se Upp 19:14.]

9

¹ Jesus sade till dem: "Jag säger er sanningen, några av dem som står här ska inte smaka (*möta*) döden innan de har sett att Guds kungarrike kommit i [*dess*] kraft."

[Möjliga förklaringar på denna vers är att det syftar på pingstdagen, då den helige Ande blev utgjuten. Troligast är dock att det är en förutsägelse av nästa händelse en vecka senare, då tre av lärjungarna får se en glimt av Jesus i hans härlighet i hans rike, se Mark 9:2-8. Det kan knappast vara en förutsägelse av Jesu andra tillkommelse, eftersom Jesus aldrig gjorde anspråk på att veta tiden för detta, se Matt 24:36. Vid himmelfärden pressade lärjungarna honom på svar när han skulle upprätta riket, men Jesus bad dem att hellre fokusera på att vara använda här och nu, se Apg 1:6-8.]

Jesus förvandlas

(Matt 17:1-13; Luk 9:28-36; 2 Pet 1:16-18)

² Sex dagar efter detta tog Jesus med sig Petrus, Jakob och Johannes och förde dem upp på ett högt berg, ensamma i avskildhet.

[Bibeln anger inte på vilket berg detta sker. De har nyligen varit i Caesarea Filippi i norr, se Mark 8:27, och efteråt nämns det att de är i Galileen, se Mark 9:30. De två vanligaste alternativen som bibelforskare föreslår är det höga berget Hermon

i norr, inte långt från Caesarea Filippi, eller berget Tabor i södra Galileen som man kan nå på fyra dagar från Caesarea Filippi.]

Hans yttre förvandlades inför dem,

³ och hans kläder blev skinande (*bländande, gnistrande*) vita som snö, så vita som ingen valkare i världen kan bleka dem. [*En valkare var en anordning för att tvätta och stärka tyg. Den användes när man tillverkade linnetyg.*]

⁴ Sedan visade sig Elia för dem tillsammans med Mose, och de samtalande med Jesus.

[Sex dagar efter Petrus ord att Jesus är Messias, se Mark 8:29, får tre av hans lärjungar se hur Jesu mänskliga natur förbleknar och Jesu gudomlighet skiner igenom. Mose och Elia representerar lagen och profeterna och de bekräftar att Jesus är den som uppfyller lagen och profeternas löften.]

⁵ Petrus svarade [*trots att ingen frågat honom, han avbröt deras konversation*] och sade till Jesus: "Mästare, det är gott (*underbart*) för oss att vara här. Låt oss göra tre hyddor [*han syftade antagligen på de hyddor som man byggde under firandet av Lövhyddohögtiden*], en för dig, en för Mose och en för Elia."

⁶ Han visste inte vad han skulle säga, så förskräckta [*över vad de såg*] var lärjungarna.

[Även om denna händelse förmodligen äger rum på våren gör Petrus kopplingar till Lövhyddohögtiden, Sukkot, som firas på

hösten. Man bygger då hyddor med tak av löv under bar himmel för att minnas israeliternas ökenvandring efter deras uttåg/exodus ur Egypten. Enligt judisk tro och tradition förknippas högtiden också både med den messianska ankomsten och inträdandet av den messianska tidsåldern, se Apg 3:21. Dessa kopplingar till den messianska förväntan är tydlig då Jesus besöker Jerusalem under Sukkot, se t.ex. Joh 7:2, 27, 31, 40-42.]

⁷ Då kom ett moln och sänkte sig över dem (överskuggade dem), och ur molnet kom en röst: "Detta är min son, min enda högt älskade. Lyssna ständigt på honom (hör och lär hela tiden från honom)!" [Molnskyn är en bild på Guds närvaro. I Gamla testamentet övertäckte den tabernaklet, se 2 Mos 40:34-35, och vilade över templet i Jerusalem, se 1 Kung 8:10.]

⁸ Plötsligt när de tittade sig omkring såg de inte längre någon förutom Jesus.

⁹ På väg ned från berget instruerade (förbjöd, varnade) han dem att inte berätta för någon vad de sett förrän Människosonen uppstått från de döda. [Petrus skriver drygt 35 år senare om denna upplevelse på berget, se 2 Pet 1:16-18.]

¹⁰ De behöll detta för sig själva, och diskuterade med varandra vad som kunde menas med att uppstå från de döda.

¹¹ De frågade honom: "Varför säger de skriftlärda (lagexperterna) att det är nödvändigt att Elia kommer först?"

¹² Han svarade: "Det är sant att Elia kommer först [*före Messias*] och återupprättar allt [*som det berättas i Mal 4:5-6*]. Varför står det att Människosonen måste lida mycket och bli föraktad (*bli behandlad utan respekt*)?"

¹³ Jag säger er att Elia redan har kommit, och de gjorde vad de ville med honom, precis som det står skrivet om honom." [*Jesus syftar på Johannes Döparen som Herodes Antipas lät fångsla och döda, se Mark 6:14-29.*]

En pojke befrias

(*Matt 17:14-21; Luk 9:37-42*)

¹⁴ [*Det har gått en dag sedan Jesus tog med sig tre lärjungar upp på berget, se Luk 9:37.*]

När de [*Jesus, Petrus, Jakob och Johannes*] kom till [*de nio andra*] lärjungarna [*nedanför berget*] såg de en stor mängd människor samlade runt dem, och skriftlärda (*laglärda*) som ifrågasatte (*debatterade med*) dem.

¹⁵ Så fort allt folket fick se Jesus blev de förvånade (*greps de av bävan*) [*hans ansikte och person glänste fortfarande*] och sprang fram och välkomnade honom.

¹⁶ Han frågade de skriftlärda: "Vad är det ni diskuterar med dem (*vad är det ni argumenterar och ifrågasätter*)?"

¹⁷ En man ur folkhopen svarade honom: "Lärare (*Mästare*), jag tog med min son till dig, för han har en stum ande (*en demon som gör att han inte kan tala*).

18 När den tar över honom (*blir hans herre*), kastar den ner honom och han tuggar fradga och skär tänder och blir stel (*får kramper*). Jag bad dina lärjungar att driva ut den, men de kunde inte (*hade inte kraft*)."

19 Jesus svarade dem: "Ni släkte utan tro (*en generation som inte vill tro*)! Hur länge måste jag vara med er? Hur länge ska jag tolerera (*acceptera, härda ut med*) er? För honom till mig!"

20 Så förde de honom till Jesus. På en gång när anden (*demonen*) såg Jesus, började den slita och rycka i pojken, och han föll ner på marken och rullade runt gång på gång och tuggade fradga.

21 Jesus frågade hans far: "Hur länge har detta pågått?" Han svarade: "Ända sedan han var liten.

22 Demonen har ofta kastat honom både i eld och vatten för att försöka döda honom. Men om du har kraft att göra någonting, så förbarma dig över oss [*mig och min son*] och hjälp oss (*kom snabbt, vi ropar på hjälp att bli botade*)!"

23 Jesus sade till honom: "Om du har kraft att göra någonting [*säger du*]? Allt är möjligt för (*allt förmår*) den som tror."

24 Genast ropade pojkens far (*med sprucken röst, okontrollerat*) under tårar: "Herre, jag tror (*litar, förtröstar på dig*)! Hjälp min otro (*rusa till min hjälp och bota min otro, varje gång jag är svag i tron*)!"

25 Nu när Jesus såg att en stor skara människor kom springande dit, talade han strängt till den

orena anden (*demonen*) och sade till den: "Du stumme och döve ande (*demon*), jag befäller dig att lämna honom och aldrig mer komma in i honom!"

²⁶ Démonen skrek och slet och ryckte våldsamt i pojken och kom ut. Pojken låg [*stilla och livlös*] som ett lik, och många sade att han var död.

²⁷ Men Jesus tog ett starkt tag om hans hand och började lyfta upp honom, och han reste sig upp.

²⁸ När Jesus hade kommit inomhus (*gått in i ett hus*) och lärjungarna var ensamma med honom frågade de: "Varför kunde inte vi driva ut den?"

²⁹ Han svarade: "Den här sorten [*den familjen av demoner*] kan inte drivas ut på annat sätt än genom bön och fasta."

[Brist på bön och fasta gör att umgänget med Gud minskar. Det leder till att fokus skiftar från tron på Guds kraft till ens egen begränsade förmåga. Lärjungarna hade ju fått auktoritet att driva ut demoner redan i Mark 3:15.]

Jesus talar på nytt om sin död och uppståndelse

(Matt 17:22-23; Luk 9:43-45)

³⁰ De gick ut därifrån och vandrade genom Galileen [*utan att passera igenom städerna*]. Han ville undvika all uppmärksamhet (*ville inte att någon skulle få veta det*),

³¹ för han undervisade sina lärjungar [*och var mitt uppe i ett viktigt ämne*]. Han sade till dem: "Människosonen ska bli överlämnad i människors händer, och de ska döda honom,

men när han är dödad ska han uppstå igen efter tre dagar.”

³² Men de förstod inte vad han sade och var rädda att fråga honom [*om vad det betydde*].

Jesus undervisar lärjungarna

*Var ödmjuka - betjäna varandra
(Matt 18:1-5; Luk 9:46-48)*

³³ De kom [*hem*] till Kapernaum. När han var inne i huset igen frågade han dem: ”Vad var det ni diskuterade på vägen?”

³⁴ Men de förblev tysta [*och skämdes*], för på vägen hade de diskuterat (*grälat*) om vem av dem som var den störste. [*Tystnaden visar att lärjungarna skämdes över att de hade grälat om inbördes rang, direkt efter att Jesus talat om sin död, se vers 31.*]

³⁵ Han satte sig ner [*som en lärare brukade göra då han skulle undervisa*], kallade på de tolv och sade: ”Om någon vill vara den förste måste han bli den siste (*ringaste av alla*) och allas tjänare.”

³⁶ Så tog han ett barn och ställde det i mitten framför dem, tog det i sina armar och sade:

³⁷ ”Den som tar emot ett sådant barn i mitt namn tar emot mig, och den som tar emot mig tar inte [*bara*] emot mig utan [*också*] honom som har sänt mig.”

[Här används det grekiska ordet ”paidion” som beskriver ett mindre barn upp till skolåldern. Jesus befinner sig i Petrus hus i Kapernaum, se 9:33, så det är inte otroligt att det är Petrus barn

som Jesus tar fram för att på ett illustrativt sätt undervisa om ödmjukhet. Det är intressant att notera att på arameiska, det språk som Jesus antagligen talade, används samma ord för både barn och tjänare. Frasen "tog i sina armar" beskriver hur Jesus omfamnar och välkomnar barnet. Ordet används bara här och i Mark 10:16.]

Var inkluderande - den som inte är emot oss är för oss

(Matt 10:40-42; Luk 9:49-50)

³⁸ *[Johannes, den yngste lärjungen, kommer ihåg ett tillfälle då de försökt stoppa en man som inte gjorde saker på exakt samma sätt som de. Nu frågar han Jesus om de varit för kritiska när de fördömt honom.]*

Johannes sade till honom: "Mästare, vi såg en man som inte följer oss driva ut demoner i ditt namn, och vi hindrade (*förbjöd*) honom gång på gång eftersom han inte var med oss (*en av dina lärjungar*)."

³⁹ Men Jesus sade: "Hindra (*förbjud*) honom inte! Ingen som utför ett mirakel (*kraftgärning, mäktigt under*) i mitt namn kan direkt efteråt tala illa om mig.

⁴⁰ Den som inte är emot oss är för oss.

⁴¹ Den som ger er ett glas vatten i mitt namn därför att ni tillhör den Smorde (*Messias, Kristus*), han ska verkligen inte förlora sin lön.

[Mitt i Jesu undervisning om ödmjukhet, se vers 33-37, och varningen att förleda någon av dessa

små, se vers 42, kommer denna händelse där lärjungarna hade försökt stoppa någon som verkade för Jesus. En liknande händelse hade hänt århundraden tidigare när Mose kallat sjuttio äldste och de fick profetisk gåva. Eldad och Medad var inte bland dem, men profeterade ändå. Josua försökte få Mose att stoppa Eldad och Medad, men Mose svarade: "Är du avundsjuk för min skull? Jag önskar att allt Herrens folk var profeter och att Herren kunde sända sin Ande över dem alla!", se 4 Mos 11:29.]

*Vaka över ert liv så ni inte förleder någon
(Matt 18:6-9; Luk 17:1-2)*

⁴² Men den som förleder (*bringar på fall*) en av dessa små som tror (*förtröstar, litar*) på mig, för honom vore det bättre om en tung kvarnsten hängts om halsen och han blivit kastad i havet.

[Uttrycket "dessa små" är samma personer som kallas "barn" i vers 36-37. Förutom barn och andra i beroendeställning syftar det här på nyfrälsta och omogna kristna som ännu inte hunnit växa i sin tro. Mannen i vers 38 som lärjungarna ville hindra, skulle snarare ha uppmuntrats i sin tro än att försökt stoppas med hård kritik. Jesus visar på allvaret i att förleda någon av dessa små så de tappar tron. Att dränkas med en kvarnsten beskriver en snabb död utan begravning. Kvarnstenen som refereras till är den större modellen som drevs av en åsna och inte den mindre handdrivna, se Luk 17:35. Detta varnande exempel måste varit extra levande för

lärjungarna eftersom de befann sig i Kapernaum intill Galileiska sjön, se vers 33. Den judiske historieskrivaren Josefus beskriver hur anhängare till Herodes hade dränkts här under ett judiskt uppror omkring 60 år tidigare.]

43 Om din hand förleder dig till synd, så hugg av den!

Det är bättre för dig att gå in i livet stympad än att ha båda händerna i behåll och komma till Gehenna (*helvetet*).

45 Om din fot förleder dig till synd, så hugg av den!

Det är bättre för dig att gå in i livet halt än att ha båda fötterna i behåll och kastas i Gehenna (*helvetet*).

47 Om ditt öga förleder dig till synd, så riv ut det!

Det är bättre för dig att gå in i Guds rike med ett öga

än att med båda ögonen i behåll kastas i Gehenna (*helvetet*),

48 'där deras mask [*likmask som äter dem*] inte dör och elden inte släcks.' [*Citat från Jesaja 66:24*]

[Jesus lär inte ut självstympling, för även en blind man, eller en människa utan armar och ben kan synda. Poängen är att med alla medel motverka synden, att inte utsättas för frestande situationer; att kasta bort sådant som förleder. Det är vår brist på självbehärskning som är

problemet. Jesus säger "det är din hand, din fot, ditt öga" – ta ansvar.]

49 För var och en ska saltas med eld.

[Denna vers där både salt och eld används bildligt måste tolkas. Troligt är att Jesus syftar på saltets förmåga att bevara något så det inte förändras. Eld kan syfta på helvetets eld som i föregående vers och då blir betydelsen att var och en som är där har ett evigt öde. Eld kan också vara en prövningens eld som renar den troende, se 1 Pet 4:12. Då är saltet något gott och hör ihop med nästa vers.]

50 Salt är något bra [det bevarar mat och ger en god smak], men om saltet förlorar sin sälta, hur ska ni då få det salt igen? Ha salt i er [var salt och ljus i en mörk värld, se Matt 5:13-16] och lev i harmoni (håll fred) med varandra!"

[Jesus knyter ihop undervisningen som han började med i vers 33 om ödmjukhet och tjänande, inte positioner. Kärleken mellan de troende gör att saltet behåller sin sälta.]

10

*Jesus beger sig till Judéen och Pereen
(Matt 19:1)*

¹ Sedan begav han sig därifrån [från Kapernaum i Galileen] och gick till Judéens område och landet på andra sidan Jordan. Folk samlades

ständigt i skaror omkring honom på nytt, och han undervisade dem som han brukade.

[En liknande öppningsfras används i Mark 7:24 och beskriver en större resa. Jesus beger sig nu österut om Jordan och antagligen också ner till Pereen, området öster om Jordanfloden och Döda havet.]

Äktenskap och skilsmässa (Matt 19:2-9)

² Några fariséer som ville sätta honom på prov (*fresta och fälla honom*) kom fram till honom och frågade: "Är det tillåtet för en man att skilja sig från sin hustru?"

³ Han svarade: "Vad har Mose befallt er?"

⁴ De svarade: "Mose tillät en man att skriva ett skilsmässobrev och skilja sig från henne." [*5 Mos 24:1-4*]

⁵ Men Jesus [*började inte argumentera, som deras rabbiner gjorde, om under vilka omständigheter skilsmässa var tillåten, utan*] sade till dem:

"Därför att era hjärtan är så hårda gav han er den föreskriften.

⁶ I skapelsens början

'skapade Gud dem till man och kvinna.'

[*1 Mos 1:27*]

[*Jesus påminner dem om att äktenskapet inrättades långt före Mose lag.*]

⁷ 'Därför ska en man lämna [*sitt känslomässiga och finansiella beroende av*] sin far och mor och hålla sig till (*vara förenad med*) sin hustru,

⁸ och de två ska vara ett kött.' [1 Mos 2:24]
Så är de inte längre två, utan ett kött.

⁹ Vad Gud har fogat samman,
ska människan inte skilja åt."

¹⁰ När de hade kommit in i huset [där de bodde någonstans i Judéen eller Pereaen] frågade lärjungarna honom om detta igen [tog de på nytt upp ämnet].

[Flera gånger tidigare har Jesus gett djupare undervisning för lärjungarna i ett hus. Frasen "i huset" som används här och i 7:17, 9:28, 9:33, blir en symbol för andlig uppenbarelse. Markus och hans läsare/hörare måste otvivelaktigt ha tänkt på sina egna hem där församlingen möttes.]

¹¹ Han svarade: "Den som skiljer sig från sin hustru och gifter sig med en annan kvinna, han begår äktenskapsbrott mot henne.

¹² Om hon skiljer sig från sin man och gifter om sig, begår hon äktenskapsbrott."

[Guds originalplan var att människor inte skulle skiljas, och därför är tanken att inte heller de som blir pånyttfödda - Jesu efterföljare - ska skilja sig. Äktenskapet gäller "tills döden skiljer dem åt", se Rom 7:1-3; 1 Kor 7:39. På samma sätt som i Bergspredikan sätter Jesus en högre standard än Mose lag. Det enda skälet till skilsmässa för troende par är otrohet. Paulus tar även upp ett

fall då någon blir frälst och den andre vill skilja sig. Då kan man inte hindra det, se 1 Kor 7:15. Gud hatar skilsmässa, se Mal 2:16, för han vet personligen vilken djup smärta det medför, se Jer 3:8. Det är intressant att i nästa stycke lyfter Jesus fram och välsignar barnen, de som ofta far illa vid en skilsmässa.]

Jesus och små barn

(Matt 19:13-15; Luk 18:15-17)

¹³ Man bar fram små barn (2-11 år) till honom för att han kanske skulle röra vid dem, men lärjungarna tillrättavisade dem (*gång på gång*) men utan resultat.

¹⁴ När Jesus såg detta [*inifrån huset där han befann sig, se Mark 10:10*] blev han upprörd (*kände en djup smärta och ilska därför att något orätt skedde*), och sade till dem: "Hindra inte barnen att komma till mig, för Guds kungarike tillhör sådana som de.

¹⁵ Jag säger er sanningen: Den som inte tar emot (*välkomnar, accepterar*) Guds kungarike som ett barn [*som helt och fullt litar och är beroende av sina föräldrar*], kommer aldrig någonsin dit."

¹⁶ Han tog upp dem (*en efter en*) i famnen och välsignade dem passionerat (*innerligt, ömt*) genom att lägga sina händer på dem. [*Föräldrarna hade nog inte tänkt något så stort som att Jesus skulle välsigna dem utan bara ett hastigt vidrörande som vers 13 antyder, men Jesus går längre och tar upp dem en efter en i sin famn och välsignar dem innerligt.*]

*Den rike mannen
(Matt 19:16-30; Luk 18:18-30)*

¹⁷ När han [*lämnade huset han gått in i, Mark 10:10 och*] gick ut på gatan, sprang en man fram och föll ner på knä för honom och frågade: "Gode lärare, vad ska jag göra för att få evigt liv?"

¹⁸ Jesus svarade honom:

"Varför kallar du mig god?
Det finns ingen god utom en,
och det är Gud!

¹⁹ Du känner till buden (*instruktionerna*):
Du ska inte mörda.
Du ska inte begå äktenskapsbrott.
Du ska inte stjäla.
Du ska inte vittna falskt (*tala osanning*).
Du ska inte lura (*fuska*) till dig något genom oärlighet.
Hedra (*värdesätt, respektera*) din far och din mor."

[Jesus citerar buden från den andra stentavlan, som har att göra med våra relationer med våra medmänniskor, se 2 Mos 20:12-16; 5 Mos 5:16-20. Två bud ges extra uppmärksamhet. I stället för att börja med det femte budet, "att hedra sin far och mor", väljer Jesus att lägga detta sist. Budet att "inte ha begär till något som tillhör vår nästa" finns inte med; i stället nämns bedrägeri, fusk och oärlighet, som tydligt syftar till detta bud. Kanske ville Jesus lyfta fram dessa två bud och hjälpa den unge mannen att rannsaka sitt liv. Hur

hade han behandlat sina föräldrar? Hade han varit helt ärlig i sina affärer?]

20 Då svarade han honom: "Mästare, allt detta har jag helhjärtat hållit (*vaktat över*) sedan jag var ung."

[Han trodde han hållit buden ända sedan han blivit moraliskt myndig, vilket var vid tretton års ålder. I dagens judendom sker detta vid Bar mitzvah som betyder att man blir en "lagens son". Att Sakarias och Elisabet höll lagen, benämns som något positivt i Luk 1:6. I Matt 19:20 framkommer också att mannen känner att han saknar något. Frågan som han verkar ställa är varför han ännu inte fått frid i hjärtat, trots att han har försökt hålla alla buden?]

21 Medan Jesus såg på honom, kände han innerlig kärlek (*som var osjälvisk, utgivande*) för honom och sade: "Ett fattas dig (*en sak återstår*), gå och sälj allt du äger och ge pengarna till de fattiga, och du ska få en skatt (*rikedom*) i himlen. Kom sedan och följ mig (*vandra samma väg som jag går*)!"

22 Vid de orden förmörkades mannens uppsyn [*grekisk metafor för när ett oväder drar in, grundordet är också att känna hat*], och han gick därifrån bedrövad, för han ägde mycket. [*Ordet för "ägde mycket" användes ofta för att äga mark och fastigheter.*]

²³ Jesus såg sig omkring och sade till sina lärjungar: "Hur svårt är det inte för de rika (*de som är förmögna*) att komma in i Guds kungarike!"

²⁴ Lärjungarna var helt förvånade (*förbryllade*) över hans ord [*rikeredom var ju ett tecken på Guds favör enligt judisk tradition*]. Jesus sade till dem igen: "Mina barn (*familjemedlemmar*), hur svårt är det inte att komma in i Guds kungarike [*oavsett om man är rik eller inte*].

²⁵ Det är lättare för en kamel att gå igenom ett nålsöga på en synål, än för en rik att komma in i Guds kungarike."

[Jämförelsen mellan det största vanliga djuret i Mellanöstern i kontrast till den minsta öppningen i ett vanligt förekommande föremål, illustrerar att det är omöjligt mänskligt sett för en rik att ta sig in i himmelriket, om inte Gud griper in, se vers 27. Kamelen används även i liknelsen med att sila mygg och svälja kameler, se Matt 23:24. Under medeltiden uppstod en sägen att en låg och smal port i Jerusalems mur kallades "nålsögat", men det finns inga historiska eller arkeologiska belägg för att någon sådan port fanns i bruk under Jesu tid.]

²⁶ De blev ännu mer förvånade (*förbryllade, tappade helt hakan*) och sade till varandra: "Vem kan då bli frälst (*räddad, bevarad, få evigt liv*)?"

²⁷ Jesus tittade runt på dem och sade: "Mänskligt sett är det omöjligt, men tillsammans med

(bredvid, i närvaro av) Gud kan det ske, för allt är möjligt tillsammans med Gud.”

28 Då började Petrus tala: ”Men vi då, vi har lämnat allt [*gett upp arbete och karriärer*] och följt dig?”

29 Jesus svarade:

”Jag säger er sanningen (*sannerligen, amen*):

Var och en som för min och evangeliets skull har lämnat

hus [*plural*], bröder, systrar, mor, far, barn eller landområden

30 ska få hundrafalt igen.

Redan nu i den här tiden ska han få

hus [*plural*], bröder, systrar, mödrar, barn och landområden

mitt under förföljelse,

och evigt liv i den kommande tidsåldern.

[I uppräknningen nämns allt i plural, även mödrar. Däremot nämns inte fäder vilket troligen pekar på att det finns bara en Fader som är i himlen, se Matt 23:9.]

31 Många som [*nu*] är först ska [*då*] bli sist, och många som [*nu*] är sist ska [*då*] bli först.”

På väg mot Jerusalem

*Tredje förutsägelsen om Jesu död
(Matt 20:17-19; Luk 18:31-33)*

³² Nu var de på väg upp till Jerusalem. *[De befinner sig troligtvis på östra sidan av Jordanfloden på vägen mot Jeriko, se vers 46.]* Jesus gick före dem *[målmedvetet mot korset]* och de var förfärade *(på gränsen till skräckslagna)* och följde efter fyllda av fruktan. Då tog han de tolv till sig igen, och började berätta för dem vad som skulle hända honom:

³³ "Se, vi är nu på väg upp till Jerusalem, och Människosonen ska bli överlämnad till överstepräster och de skriftlärda. De ska döma honom till döden och överlämna honom till hedningarna.

³⁴ De ska håna honom, prygla honom hårt, spotta på honom, och döda honom. Men efter tre dagar ska han uppstå igen."

[Tre typer av straff utfärdades av romarna, i ökad grad av grymhet: slag, piskning och hård prygling. Det sistnämnda var det straff Jesus utsattes för och bestod av fyrtio piskslag. I piskan var ben och metallbitar fastbundna som rev upp huden ända in till benen. Det var inte ovanligt att offret dog.]

*De mest ärofyllda platserna
(Matt 20:20-28; Luk 22:24-27)*

³⁵ Då gick Jakob och Johannes, Sebedeus söner *[tillsammans med sin mor Salome, se Matt. 20:20]*, fram till honom och sade: "Mästare, vi vill att du ger oss vad vi än ber dig om."

36 Han frågade dem: "Vad vill ni att jag gör för er?"

37 De svarade honom: "Ordna så att en av oss får sitta på din högra sida i din härlighet och den andra på din vänstra."

38 Men Jesus sade till dem: "Ni vet inte vad ni ber om. Kan ni dricka den bägare som jag dricker, eller bli döpta i det dop [*av lidande och död*] som jag kommer att döpas med?"

39 De svarade honom: "Det kan vi."

Då sade Jesus till dem: "Den bägare jag dricker ska ni dricka, och med det dop jag blir döpt med ska ni döpas."

40 Men vem som ska sitta vid min högra eller vänstra sida, är inte min sak att avgöra. De platserna ska tillfalla dem som de är bestämda för."

[Efter det första tillfället Jesus berättat om sin död och uppståndelse i 8:31 blev Petrus tillrättavisad för att ha talat djävulens ord. Efter det andra i 9:31 diskuterade lärjungarna vem som var störst. Den tredje gången i 10:33 begär Jakob och Johannes att få positioner och inflytande. De hade ännu inte förstått Gudsriket.]

41 När de tio andra hörde detta, blev de mycket upprörda på Jakob och Johannes (*de kände en djup smärta och ilska därför att något orätt hade skett*).

42 Jesus kallade till sig dem [*alla tolv*] och sade: "Ni har sett hur de som anses vara folkets ledare

uppträder som herrar över dem, och de i höga positioner använder sin auktoritet över folket.

⁴³ Men så ska det inte vara hos er. I stället måste den som vill vara störst bland er vara de andras tjänare.

⁴⁴ Den som vill vara främst (*vara högst i rang*) måste vara allas slav.

⁴⁵ Även Människosonen kom [*hit till jorden*], inte för att bli betjänad, utan för att tjäna, och ge sitt liv som lösensumma för många.”

*Jesus botar den blinde Bartimaios i Jeriko
(Matt 20:29-34; Luk 18:35-43)*

⁴⁶ De kom till [*den gamla staden*] Jeriko. När Jesus tillsammans med lärjungarna och en stor folkhop lämnade staden satt där vid vägen en blind tiggare, Bartimaios, son till Timaios.

[Markus och Matteus beskriver hur Jesus ”lämnar Jeriko”, se Matt 20:29. Lukas däremot skriver att han ”närmar sig Jeriko”, se Luk 18:35. Detta kan först ses som en motsägelse, men utgrävningar har visat att det fanns två Jeriko på Jesu tid. Den gamla staden Jeriko som omnämns i Jos 6:24-26 är den mest kända, men strax söder om den byggde Herodes den store en ny stad som kallades det romerska Jeriko där han tillbringade vintrarna. Här i det romerska Jeriko fanns palats, amfiteater, bassänger osv.

En annan skillnad som inte heller den är en motsägelse är att Matteus skriver att det var två blinda, medan Markus och Lukas skriver att det var en. Av de två männen som fick sin syn väljer

Markus att fokusera på den ene blinde som hette Bartimaios.]

⁴⁷ När Bartimaios hörde att det var Jesus från Nasaret, började han ropa (*gång på gång*): "Jesus, Davids Son, förbarma dig över mig (*visa nåd och medlidande, på en gång*)!"

⁴⁸ Många tillrättavisade honom skarpt (*gav honom en tydlig varning*) att vara tyst, men han skrek bara ännu mer (*ropade okontrollerat*): "Davids son, förbarma dig över mig."

⁴⁹ Jesus stannade och sade: "Kalla hit honom!" De kallade på den blinde mannen och sade: "Var vid gott mod (*var lugn*)! Stå upp! Han kallar på dig!"

⁵⁰ Han kastade av sig sin yttermantel, hoppade upp och kom till Jesus. [*Bartimaios lämnar allt han har, till skillnad från den rike mannen, se Mark 10:21.*]

⁵¹ Jesus frågade honom: "Vad vill du att jag ska göra för dig?"

Den blinde mannen svarade honom: "Rabbouni [*arameiskt ord som betyder 'min store Mästare'*], låt mig få tillbaka min syn."

⁵² Jesus sade till honom: "Gå [*du är fri att gå vart du vill*], din tro har helat (*räddat, frälst*) dig." Genast fick han sin syn och [*gick inte tillbaka utan*] följde Jesus på vägen.

11

JESU SISTA VECKA (kap 11-16)

[Sista veckan av Jesu liv upptar en tredjedel av Markusevangeliet. Tre högtider firas i den judiska vårmånaden Nisan. Den första är Pesach som inleds eftermiddagen den 14 Nisan. Judiska dagar börjar på kvällen, så några timmar senare är det nästa dag, den 15:e Nisan och den första dagen i det osyrade brödets högtid. Två eller tre dagar senare firas förstlingsfruktens högtid, Bikkurim. År 30 e.Kr. infaller Bikkurim söndagen den 17 Nisan vilket är den tredje dagen i det osyrade brödets högtid. En sammanställning utifrån evangeliernas tidssangivelsen och hur högtidsdagarna infaller år 30 e.Kr. skulle kunna vara:

8 Nisan Jesus kommer till Betania sex dagar före högtiden, se Joh 12:1

9 Nisan Veckosabbat

10 Nisan Intåget i Jerusalem, se Mark 11:1-11

11 Nisan Nästa dag - fikonsträdet förbannas, templet rensas, se Mark 11:12-19

12 Nisan

Morgon - fikonsträdet har torkat, se Mark 11:20-25

Förmiddag - undervisning i templet, se Mark 11:27-12:44

Eftermiddag - profetiska ord på Olivberget, se Mark 13

Två dagar kvar till högtiden - planer på att döda Jesus, se Mark 14:1-2

13 Nisan

Kväll eller förmiddag - Jesus smörjs i Betania, se Mark 14:3-11

Eftermiddag - förberedelse för sista måltiden, se Mark 14:12-16

14 Nisan

Kväll - sista måltiden, Jesu gripande i Getsemane, se Mark 14:17-52

Natt - inför Stora rådet, se Mark 14:53-72

Gryning - inför Pilatus, se Mark 15:1-24

Tredje timmen - korsfästelsen, se Mark 15:25-32

Nionde timmen - Jesu död, se Mark 15:33-34

Pesach - ett lamm offras i templet, se 3 Mos 23:5; 2 Mos 12:1-29; 1 Kor 5:7

15 Nisan 1:a dagen i osyrade brödets högtid, höghelig sabbat, se 1 Mos 23:6-8

16 Nisan 2:a dagen i osyrade brödets högtid, veckosabbat

17 Nisan 3:e dagen i osyrade brödets högtid, förstlingsfruktens högtid Bikkurim

Gryning - graven är tom, se Mark 16:1-8; 3 Mos 23:9-14; 1 Kor 15:20

Det finns olika syn på om sista måltiden är en traditionell påskmåltid den 15:e Nisan, se Mark 14:12; Luk 22:7, eller intas kvällen innan påsken den 14:e Nisan, se Joh 13:1; Matt 26:17. Rubrikerna i Markus och Lukas följer dagarna 10-17 Nisan.]

10 Nisan (lördag kväll - söndag eftermiddag)**Jesus rider in i Jerusalem på en åsna**

(Matt 21:1-11; Luk 19:28-40; Joh 12:12-19)

¹ När de närmade sig Jerusalem, och var vid Betfage och Betania vid Olivberget, sände han i väg två av sina lärjungar

² och sade till dem: "Gå in i byn där framme. Så fort ni kommer in där hittar ni ett åsneföl som är bundet och som ingen ännu har suttit på. Lös det och för det hit!

³ Om någon frågar er varför ni gör detta så ska ni svara: 'Herren behöver det, och han kommer snart att skicka tillbaka det [*när han använt åsnefölet*].'

⁴ De gick i väg och hittade ett åsneföl bundet vid porten, ute vid gathörnet, och de löste det.

⁵ Några av dem som stod i närheten frågade: "Vad gör ni, varför löser ni åsnefölet?"

⁶ De [*två lärjungarna*] svarade som Jesus hade instruerat dem, och man lät dem gå.

⁷ De förde åsnefölet till Jesus och lade sina yttermantlar på det, och han satte sig på det.

[På Bibelns tid i Mellanöstern symboliserade hästen krig och åsnan fred. Intåget i Jerusalem blir en markering från Jesus att han är en kung, men inte en politisk eller krigisk kung som många hade tänkt sig. Matteus, som skriver för judiska läsare och ofta kopplar händelserna till profetiska förutsägelser, har även med en referens till Sakarja i sin redogörelse av intåget. "Se, din Konung kommer till dig på ett odmjukt sätt, ridande på en åsna, på ett föl, ett lastdjurs föl", se Sak 9:9; Matt 21:4.]

⁸ Många bredde ut sina kläder på vägen, och andra strödde ut lövbeklädda kvistar som de skurit av från [*träd som växte intill på*] fälten.

[Evangelierna använder lite olika ord för kvistar och tillsammans ger dessa ögonvittnesskildringar en bild av vad som hände. I Matt 21:8 står det "kvistar", antagligen från olivträd, och i Joh 12:13 "palmkvistar".]

⁹ De som gick före *[i följet tillsammans med dem som mötte honom från Jerusalem, se Joh 12:18]* och de som följde honom *[från Betfage och Betania]* ropade *[citerade från Ps 118:25-26]*:

"Hosianna (*Herre rädda oss!*)!
Välsignad (*prisad*) är han som kommer i Herrens namn!

¹⁰ Välsignat är vår fader Davids rike som kommer nu!
Hosianna i höjden!"

¹¹ Jesus gick in i Jerusalem, in på tempelområdet, och studerade i detalj allt som försiggick där. *[Han såg hur man köpte och sålde, använde tempelområdet som en genväg mellan staden och Olivberget, se Mark 11:15-16. Dock väntar han till nästa dag innan han gör något åt saken.]* Det var redan sent *[och stadsportarna skulle snart stängas]* så han gick *[tillbaka]* ut till Betania tillsammans med de tolv. *[Marta, Maria och Lasarus bodde i Betania. Jesus övernattade ofta hos dem när han besökte Jerusalem.]*

11 Nisan (söndag kväll - måndag eftermiddag)

*Ett fikonträd utan frukt
(Matt 21:18-19)*

¹² Nästa dag när de kom från Betania [*på väg in till Jerusalem*] blev han hungrig. [*Det var strax innan sextiden på morgonen, se Matt 21:18.*]

¹³ Han fick på långt håll syn på ett fikonträd [*täckt*] med gröna blad. Han gick dit för att se om han kunde hitta några fikon där [*eftersom frukten kommer före löven*]. Men när han kom fram hittade han ingenting annat än blad, det var inte rätta tiden för fikon [*men det borde ändå ha funnits begynnande frukt*].

¹⁴ [*Trädet hade inte verbalt talat med Jesus, men likväl kommunicerat ett falskt budskap att det hade fikon, så*] Jesus svarade trädet och sade: "Aldrig någonsin ska någon äta frukt från dig!" Hans lärjungar hörde detta.

[Fikonträdet är skapat att bära frukt innan det producerar löv. Detta fikonträd hade brutit mot hans befallning och hycklade, det utgav sig för att ha något som det inte hade. Fikonträdet är ofta en symbol på nationen Israel. Både denna händelse och nästa då templet renas är två starkt symboliska handlingar.]

Jesus rensar templet en andra gång

(Matt 21:12-17; Luk 19:45-48; Joh 2:13-22)

¹⁵ När de kom till Jerusalem, gick han in på tempelområdet och började driva ut de som sålde och köpte i tempelområdet. Han välte omkull valutaväxlarnas bord, och bänkarna (*stolarna*) för dem som sålde duvor.

[Besökare som kom till templet kunde växla till sig den lokala valutan för att betala tempelskatten och köpa offerdjur i butiker utanför själva tempelplatsen, se 5 Mos 14:26. När affärsverksamheten med växelkontor och djur flyttade in i templet störde det rabbinernas undervisning, se Luk 2:46. Eftersom icke-judar inte fick gå innanför skiljemuren, var de hänvisade att be i den yttre förgården, och försäljningen störde deras böner, se Jes 56:7.]

¹⁶ Han tillät inte heller att man bar varor (hushållsvaror) över tempelplatsen. *[Många tog genvägen över tempelområdet mellan Jerusalem och Olivberget.]*

¹⁷ Han undervisade dem och sade:

”Står det inte skrivet [*Jes 56:7*]:

’Mitt hus ska kallas ett bönens hus för alla folk (nationer).’

Men ni har gjort det till ett ’gömställe för rånare’ [*Jer 7:11*].”

[Bara Markus har med den sista delen ”för alla folk” i citatet från Jesaja, se Matt 21:13; Luk 19:46. Rensningen av templet visar både symboliskt och praktiskt hur Jesus öppnar upp en plats för alla folk att tillbe Gud. Ordvalet ”rånare” i stället för ”tjuvar” visar att templet hade blivit tillhåll för organiserad brottslighet som helt öppet rånade, till skillnad från en tjuv som stjal obemärkt.]

18 Översteprästerna och de skriftlärdade (*lagexperterna*) hörde detta, och de började planera (*leta efter ett tillfälle*) att röja honom ur vägen. De var rädda för honom, eftersom hela folkskaran häpnade (*överväldigades*) över hans undervisning.

19 När det blev kväll gick han [*Jesus och lärjungarna*] ut ur staden [*till Betania*].

12 Nisan (måndag kväll - tisdag eftermiddag)

*Fikonträdet får illustrera andliga sanningar
(Matt 21:20-22; 6:14-15)*

20 När de gick förbi fikonsträdet på morgonen [*nästa dag, tisdag*], såg de att det hade torkat nerifrån roten.

21 Petrus kom ihåg vad som skett och sade till honom: "Rabbi, titta! Fikonträdet som du förbannade är [*redan*] förtorkat."

[Trädet hade dött direkt när Jesus talade till det i vers 14, men det tog viss tid för "bönesvaret" att bli helt manifesterat.]

22 Jesus svarade dem:

"Tro på Gud (håll fast vid Guds trofasthet)!

[Ordagrant: "ha tro/trofasthet på/från Gud". Grekiskan är tvetydig, ordet Gud är i genitiv, vilket gör att frasen också kan översättas: "Ha Guds tro/trofasthet!"]

²³ Jag säger sanningen till er, om någon (*vem som helst*) kommenderar (*säger med auktoritet till*) detta berg [*och Jesus tar Olivberget som de står vid som ett exempel*]: 'Upp med dig (*bli förflyttad*) och kasta dig (*bli kastad*) i havet!' och inte tvivlar i sitt hjärta, utan tror att det han säger ska hända (*det han verbalt uttrycker med sina läppar*), då ska det ske (*göras för*) honom.

²⁴ Därför säger jag er: Allt vad ni begär [*oavsett hur stort eller hur mycket ni frågar efter*] när ni ber [*enligt Guds vilja, se 1 Joh 5:14-15*], tro att ni får (*har fått, tagit emot*) det, och det ska ges åt er (*bli ert*).

²⁵ När ni står och ber [*den vanliga positionen för en jude att be*], ska ni förlåta dem som ni har något otalt med. Då ska också er Fader i himlen förlåta er era överträdelser."

[Jesus undervisade ofta om bön, se Matt 6:10-15; Luk 11:1-4; Luk 18:1-14. Guds vilja och förlåtelse är två viktiga förutsättningar för bönesvar.]

Jesu auktoritet ifrågasätts (Matt 21:23-27; Luk 20:1-8)

²⁷ De kom till Jerusalem igen, och när han gick omkring på tempelområdet [*och undervisade, se Matt 21:23*] kom översteprästerna och de skriftlärda och de äldste fram till honom.

²⁸ De frågade honom: "Vad har du för fullmakt (*auktoritet*) att göra detta? Vem har gett dig den fullmakten?"

[De syftar antagligen på Jesu agerande dagen innan då han drev ut dem som sålde och köpte, men även tidigare händelser som intåget i templet och barnens lovsång till honom. Svaret är förstås att han gör sin Faders vilja, men ett sådant svar skulle göra att han blev anklagad för hädelse. De religiösa ledarnas fråga är ingen oskyldig undran utan en fälla, som Jesus lätt genomskådar.]

²⁹ Jesus svarade: "Jag har en fråga till er. Svara på den, så ska jag säga vad jag har för fullmakt att göra detta.

³⁰ Dopet Johannes döpte med, var det från himlen eller från människor? Svara mig på det!"

³¹ De överlade med varandra (*diskuterade mellan sig*): "Om vi svarar: 'Från himlen', säger han: 'Varför trodde ni då inte på honom?'

³² Men ska vi svara: 'Från människor?' ..." Det vågade de inte för folket, eftersom alla ansåg att Johannes verkligen var en profet.

³³ Därför svarade de: "Vi vet inte."

[De judiska ledarna var fast i ett dilemma som de själva skapat. De frågar dock inte "Vad är sant?" eller "Vad är rätt?" utan "Vad är säkrast för oss?" Att inte ta ställning är den väg hycklare och de som bara följer den rådande opinionen ofta tar. Så gjorde varken Jesus eller Johannes, se Mark 12:14; Matt 11:7-10. Jesus vägrar spela med i deras spel.]

Då sade Jesus till dem: "I så fall säger jag inte

heller er vad jag har för fullmakt att göra detta.”

12

Liknelsen om vingården

(Matt 21:33-46; Luk 20:9-19)

¹ Han började tala till dem i liknelser: ”En man planterade en vingård, murade en mur kring den [*för att skydda från vilda djur*], högg ut ett presskar [*under vinpressen för att samla upp saften från de pressade druvorna*] och byggde ett vaktorn. [*Vingården är en välkänd symbol på landet Israel, se t.ex. Jes 5:1-2.*] Därefter arrenderade han ut den till vinodlare (*vingårdsarbetare*) och reste bort.

² När tiden var inne [*för skörd*] skickade han en tjänare till vinodlarna för att hämta sin del av skörden. [*Detta skedde fem år efter att vingården hade planterats, se 3 Mos 19:23-25.*]

³ Då fångade de tjänaren och misshandlade (*pryglade*) honom svårt och skickade i väg honom tomhänt. [*Vingården hade antagligen inte gett någon skörd – på samma sätt som Israel var utan frukt.*]

⁴ Då skickade han en annan tjänare till dem. De kastade stenar mot honom och skadade hans huvud, och förolämpade (*hånade*) honom grovt.

⁵ Sedan skickade han ännu en, och honom dödade de. Han skickade också många andra. En del slog de, andra dödade de.

⁶ Han hade fortfarande en son kvar [*att skicka*], sin älskade son. Han sände honom som den siste. Han sade: ’Min son kommer de att ha respekt för.’

⁷ Men vinodlarna sade till varandra: 'Här är arvtagaren! Kom, låt oss döda honom så blir arvet vårt.'

⁸ De tog fast honom, och dödade honom och kastade honom utanför vingården.

⁹ Vad ska nu vingårdsägaren göra? Jo, han ska komma och avsätta (*döma, förgöra*) vinodlarna, och ge vingården åt andra.

¹⁰ Har ni inte ens läst det i Skriften [*Ps 118:22-23*]: 'Den sten som byggnadsarbetarna förkastade har blivit en hörnsten [*som är den första stenen i bygget och som alla andra stenar riktas efter*].

¹¹ Detta kommer från Herren, och den [*hörnstenen, Jesus*] är underbar i våra ögon (*övergår mänskligt förstånd*).' "

¹² Nu ville de [*överstepräster, de skriftlärdade och de äldste i Jerusalem, se Mark 11:27*] gripa honom, de förstod att han hade berättat liknelsen mot dem (*med hänvisning till dem*). Men de var rädda för folket och lämnade honom och gick sin väg.

Fråga 1 (av 4) - Fariséernas fråga om skatt (Matt 22:15-22; Luk 20:20-26)

¹³ De [*Sanhedrin, det religiösa ledarskapet*] sände då några fariséer och herodianer till honom för att snärja honom genom något han sade.

[Herodianerna sympatiserade med det romerska politiska styret och hade inte mycket till övers för fariséernas djupa religiösa engagemang, men deras gemensamma hat mot Jesus förde samman dessa bittra fiender.]

14 De kom till honom och sade: "Mästare, vi vet att du är trovärdig och inte tar parti för någon utan behandlar alla lika. Du ger en rätt undervisning om Guds väg. Är det rätt (*i enlighet med Guds lag*) att betala [*individuell och årlig*] skatt till Caesar (*kejsaren*) eller inte?" [*Om Jesus svarade "ja" skulle det reta upp judarna som hatade den romerska ockupationen, medan ett "nej" skulle kunna leda till åtal för uppror mot romerska staten.*]

15 Men Jesus förstod att de hycklade och sade till dem: "Varför försöker ni snärja mig (*sätter ni mig på prov*)? Ge mig ett mynt (*en denar*) och låt mig se på det!"

[En denar var det vanligaste romerska myntet, värdet motsvarade en dagslön för en arbetare. På ena sidan fanns en bild på den dåvarande kejsaren Tiberius huvud, och längs med kanten en inskrift på latin: Tiberius Caesar Augustus - den gudomlige Augustus son. De romerska mynten ansågs vara en hädelse bland judarna och fick inte användas i templet. Texten och bilden bröt mot både det första och andra budet - att inte ha några andra gudar och att inte göra några ingraverade bilder.]

16 De hämtade ett. [*Eftersom man bara använde judiska mynt i templet skickade de antagligen någon till växlingsborden för att hämta ett romerskt mynt.*] Han frågade dem: "Vems bild

och inskrift är detta?"

De svarade: "Caesars." *[Caesar var både namnet och titeln på den romerska kejsaren.]*

¹⁷ Då sade Jesus till dem: "Ge då Caesar vad som tillhör Caesar, och Gud vad som tillhör Gud!" De tappade helt fattningen och stod som förstelnade och förundrade sig över honom.

[Människan är skapad till Guds avbild, se 1 Mos 1:26-27. På samma sätt som myntet var präglad av kejsaren och tillhörde honom, bär människan Guds bild i sitt innersta och tillhör honom.]

Fråga 2 (av 4) - Finns det någon uppståndelse?

(Matt 22:23-33; Luk 20:27-40)

¹⁸ *[Den andra frågan är ställd av saddukéer. Denna grupp som var i majoritet i Sanhedrin trodde bara på de fem Moseböckerna, men inget övernaturligt som änglar och ett liv efter döden, se Apg 23:8.]*

Samma dag kom det fram några saddukéer – *[det som utmärker denna grupp är att] de påstår att det inte finns någon uppståndelse – och de frågade honom:*

¹⁹ "Mästare, Mose har sagt:

Om någon dör barnlös ska hans *[yngre ogifte] bror gifta sig med änkan och skaffa efterkommande åt brodern.*

[En korrekt sammanfattning av 5 Mos 25:5-10, som garanterar en barnlös änka försörjning

i ett samhälle där hon annars skulle tvingats ut i tiggeri. Seden bevarar också den avlidne mannens namn. Dessa äktenskap kallas leviratsäktenskap, från det hebreiska ordet levir, som betyder svåger. Seden fanns redan före Mose lag, se 1 Mos 38:8.]

²⁰ Det var sju bröder. Den förste tog en hustru, men dog utan att lämna några barn efter sig.

²¹ Den andre [*ylngre brodern*] gifte sig med henne och dog utan att lämna några barn efter sig, och den tredje gjorde likadant.

²² Ingen av de sju fick några barn. Sist av alla dog också kvinnan.

²³ Vid [*den nu påstådda*] uppståndelsen, när de uppstår, vem av dessa ska hon då vara hustru till? Alla sju var ju gifta med henne.”

[Saddukéerna ville visa på orimligheten med en uppståndelse med hjälp av detta exempel som de troligtvis använt som argument i tidigare diskussioner med fariséerna. Exemplet kan komma från en berättelse från apokryferna, Tobit 3:7-15, där just en kvinna gift sig med sju män utan att fått barn. De antog att den uppståndna kroppen skulle vara som den nuvarande mänskliga kroppen, se även Paulus resonemang i samma ämne i 1 Kor 15:12-58.]

²⁴ Jesus svarade dem: ”Är det inte här [*på följande två punkter*] som ni tar fel (*vandrar vilse*)! [*Jo det är det!*] Det är för att ni inte

förstår (*känner till*) Skrifterna och inte heller Guds kraft?

²⁵ Vid uppståndelsen [*i det uppståndna livet med uppståndelsekroppar*] gifter man sig inte och blir inte bortgift, utan man är som änglarna i himlen. [*Jesus nämner i förbifarten också änglar som de inte trodde på.*]

²⁶ Men när det gäller de dödas uppståndelse, har ni inte läst i Moses bok [*2 Mos 3:3-6, som var den del av Bibeln de trodde på*] om [*den brinnande*] törnbusken, hur Gud sade till Mose: 'Jag är Abrahams Gud och Isaks Gud och Jakobs Gud?'

²⁷ Han är inte de dödas utan de levandes Gud. Ni [*saddukéer*] är mycket fel ute (*har fullständigt vandrat vilse*)."

*Fråga 3 (av 4) - Vilket är det största budet?
(Matt 22:34-40; Luk 10:25-28)*

²⁸ [*De skriftlärda hade identifierat 613 bud. Bland dem var 365 negativa, alltså förbud, medan 248 var positiva, alltså uppmaningar. Man hade också graderat dem i viktiga och mindre viktiga bud. För första gången sedan Jesus kom till Jerusalem möts han nu av en individ, tidigare har det varit olika grupper.*]

En av de skriftlärda kom och hörde dem diskutera. När han såg hur väl Jesus svarade frågade han honom: "Vilket är det viktigaste (*främsta*) budet av alla (*över allting*)?"

²⁹ Jesus svarade:

"Det främsta (*viktigast*) är detta:

'Hör, Israel!
Herren är vår Gud,
Herren är en (*den ende Herren*).

³⁰ Du ska älska (*osjälviskt, utgivande*) Herren,
din Gud,
från djupet av hela ditt hjärta,
från djupet av hela din själ,
från djupet av hela ditt förstånd
och från djupet av hela din kraft.'

[Citat från 5 Mos 6:4-5. Detta är också öppningsfrasen i den judiska trosbekännelsen, 'shema', som varje from jude bad varje morgon och kväll. Alla fyra fraser börjar med den grekiska prepositionen 'ex', som inte bara innebär att älska Gud 'med hjärtat' och 'av hjärtat' utan 'från det innersta av hjärtat som en utgångspunkt'.]

³¹ Sedan kommer detta (*det andra är*):
'Du ska älska (*osjälviskt, utgivande*) din nästa som dig själv.' [3 Mos 19:18]

Det finns inga andra bud som är större än dessa."

³² Den skriftlärde sade till Jesus: "Mycket väl svarat, mästare! Det är sant som du säger: Han är den ende, och det finns ingen annan än han.

³³ Att älska honom (*osjälviskt, utgivande*)
av hela sitt hjärta,
av hela sitt förstånd
och av hela sin kraft

och att älska sin nästa som sig själv, det är mer än alla brännoffer och andra offer.”

³⁴ När Jesus hörde att mannen svarade klokt sade han: ”Du har inte långt till Guds rike.” Efter detta vågade ingen fråga honom mera.

*Fråga 4 (av 4) - Vad anser ni om Messias?
(Matt 22:41-46; Luk 20:41-44)*

³⁵ Då Jesus undervisade i templet frågade han: ”Hur kan de skrifflärda säga att den Smorde (*Messias, Kristus*) är Davids son?”

³⁶ David har ju själv sagt, genom [*inspirerad av*] den heliga Ande:

’Herren [*Jahve – Gud Fadern*] sade till min herre [*Adonai – Guds Son, Messias*]:
Sätt dig på min högra sida, tills jag har lagt dina fiender under dina fötter.’

[Citat från Psalm 110:1 som är en kröningspsalm, komponerad för att användas då en ny kung bestiger tronen. Den är messiansk och beskriver hur Gud Fadern kröner Jesus. Hebreiskan använder två olika ord för Herre, först ”Jahve” och sedan ”Adonai”.]

³⁷ David kallar honom alltså herre, hur kan han då vara Davids son?”

Den stora folkmassan lyssnade gärna (*med nöje*) på honom.

*Varning för hyckleri
(Matt 23:1-7; Luk 11:43-46; 20:45-47)*

³⁸ Jesus fortsatte sin undervisning och sade: "Akta er (*var ständigt på vakt*) för de skriftlärdar! [*De flesta skriftlärdar var fariséer.*] De älskar att gå omkring i långa mantlar och bli hälsade med respekt på torget

³⁹ och sitta på de bästa platserna i synagogan [*där man kunde blicka ut över församlingen*] och ha de främsta platserna [*honnörsplatserna närmast värden*] på gästbuden [*där man låg till bords*].

⁴⁰ De slukar (*rånar, förgör*) änkornas egendom (*hus*) [*förleder och exploaterar änkor, som var de mest utsatta i samhället*] och ber sedan långa böner för syns skull (*för att täcka över och dölja sina fula intentioner*). De ska få en hårdare dom."

Änkans offergåva (Luk 21:1-4)

⁴¹ Jesus satte sig mitt emot tempelkistan [*i kvinnornas del av templet där det fanns tretton trumpetformade behållare, alla för olika välgörande ändamål*] och såg hur folket lade ner pengar i den. Många rika lade ner stora summor.

⁴² En fattig änka (*så fattig att hon var utlämnad att ta emot gåvor från andra, oförmögen att arbeta*) kom och lade ner två lepta [*två judiska kopparmynt av den lägsta myntvalören*], vilket motsvarar en quadrans [*ett romerskt bronsmynt vilket var den minsta myntvalören i västra Romarriket*].

[*Det judiska kopparmyntet "lepta" var den minsta valören som användes i den östra delen av Ro-*

marriket. Värdet var 1/128 av en denar, som var en arbetares dagslön. Eftersom Markus skriver för läsare i Rom och den västra delen av Romarriket förklarar han att två "lepta" motsvarade en "quadrans". Detta var den lägsta myntvalören i den delen av Romarriket och värdet var 1/64 av en denar.]

⁴³ Han kallade till sig sina lärjungar och sade till dem: "Jag säger er sanningen, denna änka, hon som är drabbad av fattigdom [*kanske på grund av fariséernas exploatering, se vers 40*], lade i mer än alla andra som lade något i tempelkistan.

⁴⁴ Alla andra gav av sitt överflöd, men hon gav av sin fattigdom, allt hon hade, även det hon skulle leva av (*hela hennes livsuppehälle*)."

13

Templets förstörelse förutsägs (Matt 24:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Medan Jesus var på väg ut från templet sade en av hans lärjungar: "Mästare, se vilka stenar och vilka byggnader!"

[Jesus lämnade nu templet både fysiskt, men även symboliskt. Herodes den store hade börjat ombyggnaden som tagit 46 år och snart var klar. De största vita stenblocken var enorma, 12 meter långa, 3,5 meter höga och 5,5 meter breda, det kan ha varit dem som lärjungarna pekade på.]

² Jesus svarade honom: "Du ser dessa stora byggnadsverk. Här kommer inte att lämnas sten på sten, utan allt ska brytas ner."

[Jesus förutsäger templets förstörelse. Uttalar Jesus dessa ord våren 30 e.Kr. är det exakt 40 år innan Titus belägrar Jerusalem några dagar innan påsken 70 e.Kr. för att fyra månader senare bränna ner templet på Tisha BeAv, 9:e dagen i månaden Av.]

Jesus undervisar om den sista tiden

*Lärjungarnas frågor
(Matt 24:3; Luk 21:7)*

³ *[Jesus går till Olivberget som ligger en och en halv kilometer öster om Jerusalem. Därifrån kunde man se ut över hela Jerusalem och templet som de nyss lämnat.]*

När Jesus sedan satt på Olivberget mitt emot templet, frågade Petrus, Jakob, Johannes och Andreas honom enskilt:

⁴ "När ska detta ske [*templets förstörelse, se vers 2*]?"

Vad ska bli tecknet när allt detta ska ske (*fullbordas*)?"

*Var på er vakt så ni inte blir förledda
(Matt 24:4-14; Luk 21:8-19)*

⁵ Jesus började tala till dem:

"Var ständigt på vakt (*var försiktiga*)
så att ingen förleder er!

⁶ Många ska komma i mitt namn och säga:
'Det är jag [*som är Messias*]',
och de ska förleda många (*föra in många på fel väg*).

⁷ När ni hör om krig och rykten (*hot*) om krig, så bli inte skrämnda (*överraskade, oroade*), för detta måste ske, men det är ännu inte slutet.

⁸ Folk (*etniska folkgrupper*) ska resa sig upp mot folk, och kungarrike mot kungarike.

Det ska bli jordbävningar (*havsstormar, tsunamivågor*) på olika platser och hungersnöd (*matkris, skördar som slår fel*).

Detta är bara förvärkar (*de första födslovåndorna före en ny födelse*).

⁹ Var ständigt på vakt (*var försiktiga*).

Man ska utlämna er åt domstolar och misshandla er i synagogor, och ni kommer att ställas inför ståthållare och kungar för min skull och stå som vittnen inför dem.

¹⁰ Men först [*före slutet*] måste evangeliet (*det glada budskapet*) predikas för alla folk.

¹¹ När man för bort er [*till domstolen*] och utlämnar er, så bekymra er inte över vad ni ska säga [*till ert försvar*]. Säg i stället det som ges er i den stunden, för det är inte ni som då talar, utan den helige Ande.

¹² En broder ska skicka en broder i döden, och en far sitt barn. Barn ska resa sig upp mot sina föräldrar och låta döda dem.

¹³ Ni ska bli hatade (*avskydda*) av alla för mitt namns skull. Men den som håller ut till slutet ska bli räddad (*frälst*)."

Vedermödan

(*Matt 24:15-28; Luk 21:20-24*)

¹⁴ "När ni ser 'det i Guds ögon avskyrvärda som ödelägger och skapar förödelse', som profeten Daniel omnämner [*i Dan 9:27*], stå (*ställa sig, träda fram*) där det inte ska vara [*i Jerusalems tempel*] - må den som läser detta förstå detta - då ska de som är i Judéen fly till bergen.

¹⁵ Den som är på taket ska inte gå ner och [*hinna*] hämta något inne i huset,

¹⁶ och den som är ute på åkern ska inte vända tillbaka och hämta sin mantel.

¹⁷ Ve (*uttryck för intensiv förtvivlan över*) dem som väntar barn eller ammar i den tiden.

¹⁸ Be att det inte sker på vintern.

¹⁹ För då ska det bli 'en stor vedermöda' (*en stor nöd, lidande och betryck*), vars like inte har funnits från den tid då Gud skapade världen till denna dag, och inte heller kommer att förekomma igen.

²⁰ Om inte de dagarna förkortades skulle ingen människa stå ut och överleva. Men för de utvaldas skull [*Guds utvalda folk, syftar antagligen på det judiska folket*] har han förkortat de dagarna.

²¹ Om någon då säger till er: 'Här är den Smorde (*Messias, Kristus*),' eller: 'Där är han,' så tro det

inte.

²² För falska messiasgestalter [*frälsare*] och falska profeter ska träda fram och utföra tecken (*mirakel vars syfte är att bekräfta att den som utför dem är sann*) och under (*som väcker förundran*) för att om möjligt vilseleda även de utvalda.

²³ Var ständigt på er vakt! Jag har sagt er allt i förväg.”

Människosonens ankomst
(*Matt 24:29-31; Luk 21:25-28*)

²⁴ [*Jesus går nu tillbaka till den andra frågan om tecknen före hans andra tillkommelse. Den dagen då Jesus kommer tillbaka för att upprätta sitt rike på jorden kommer inte att gå någon obemärkt förbi. Stora tecken ska ske innan Jesus sätter sina fötter på Olivberget öster om Jerusalem, se Sak 14:4.*]

”Men i de dagarna, efter denna vedermöda [*på en gång efter den, se Matt 24:29*]

’ska solen förmörkas
och månen inte längre lysa.

[*Citat från Jes 13:10; 24:23; Hes 32:7-8; Joel 2:10 m.fl. som handlar om Guds dom över världen.*]

²⁵ Stjärnorna ska falla från himlen
[*Jes 34:4, Upp 6:13*],

och himlens krafter ska skakas.’

²⁶ Då ska man få se Människosonen komma på himlens moln med stor (*kunglig*) makt och härlighet (*majestät*).

27 Han ska då sända ut sina änglar. De ska samla hans utvalda från de fyra väderstrecken, från jordens yttersta (*mest avlägsna*) gräns till himlens yttersta gräns." [Upp 14:14-20]

När kommer Jesus tillbaka? - Ni kan veta ungefär

(Matt 24:32-35; Luk 21:29-33)

28 "Från fikonträdet kan ni lära er följande jämförelse (*liknelse*): Så fort kvisten på trädet blir mjuk och bladen spricker ut, vet ni att sommaren är nära.

[Runt Medelhavet är de flesta träd gröna året om, förutom fikonträdet som faller löven på hösten. Under våren stiger saven i grenarna och bladen knoppas. Det betyder att sommaren inte är långt borta.]

29 På samma sätt, när ni ser allt detta hända [*alla dessa tecken beskrivna i Mark 13*] kan ni veta att han är nära, att han står precis vid dörren [*redo att komma*].

30 Jag säger er sanningen (*sannerligen, amen*): Detta släkte (*den generation, detta folk*) ska inte förgå (*dö*) förrän allt detta händer.

31 Himmel och jord ska förgå, men mina ord ska aldrig förgå."

[Det grekiska ordet för släkte i vers 30, "genea", betyder både "generation" och "folk". Samma generation som hörde Jesus uttala dessa ord var också med om Jerusalems förstörelse år 70 e.Kr.

Samtidigt gäller också detta löfte det judiska folket som ska bevaras som folk fram till Jesu återkomst.]

När kommer Jesus tillbaka? - Ingen vet exakt, så var vakna!

(Matt 24:36-44; Luk 21:34-36)

³² "Men vad det gäller den [*exakta*] dagen eller timmen (*stunden*) [*då Jesus kommer tillbaka för att upprätta riket*] vet ingen, inte ens änglarna i himlen, inte ens Sonen – ingen utom Fadern.

³³ Var ständigt på er vakt, vaka (*var redo, beredd*); för ni vet inte när tiden är inne.

³⁴ Det blir som när en man [*redan*] har rest bort. Han lämnade sitt hus och gav sina slavar fullmakt, var och en med sin uppgift, och portvakten befallde han att ständigt vaka (*vara alert och vaksam*).

³⁵ Vaka därför, för ni vet inte när husets herre kommer, om det sker på kvällen eller vid midnatt eller på efternatten eller på morgonen.

³⁶ Annars kan han komma plötsligt och finna att ni sover.

³⁷ Vad jag säger till er säger jag till alla: Vaka (*var uppmärksamma, aktiva, alerta!*)!"

14

Planer på att döda Jesus

(Matt 26:2-5; Luk 22:1-2; Joh 11:45-53)

¹ Det var två dagar kvar till påsken (*pesach*) och det osyrade brödets högtid. Översteprästerna

och de skriftlärda sökte efter ett listigt sätt att gripa Jesus och döda honom.

² De sade: "Inte under högtiden, för då kan det bli upplopp bland folket."

[Högtiden Pesach inleds eftermiddagen den 14 Nisan. Några timmar senare efter solnedgången är det 15 Nisan och det osyrade brödets högtid tar vid. Dessa två högtider hör tätt ihop och refereras ofta som en enhet. Två dagar tidigare är troligtvis sen eftermiddag innan solnedgången den 12 Nisan när Jesus har avslutat sitt tal på olivberget. År 30 e.Kr. är det tisdag eftermiddag.]

Jesus blir smord i Betania

(Matt 26:6-13; Joh 12:1-8)

³ *[Denna händelse sker troligtvis 13 Nisan, en dag innan påsken, se vers 1. År 30 e.Kr. börjar 13 Nisan på tisdagskvällen och sträcker sig fram till onsdag eftermiddag. Måltiden kan ha ägt rum på tisdag kväll eller onsdag morgon och varit ett kvällsmål eller en frukost, se Matt 22:4; Luk 14:12.]*

När Jesus var i Betania *[som gäst]* i Simon den spetälskes hus och låg till bords, kom en kvinna *[Maria, se Joh 12:3]* som hade med sig en alabasterflaska med parfym *(olja för smörjelse)* av dyrbar äkta nardus *[exklusiv parfym från norra Indien]*. Hon bröt sönder flaskan och hällde ut den över hans huvud.

⁴ Några av de som var där blev arga *(kände ilska på grund av att de upplevde att något orätt*

skedde). [Judas var en av dem, se Joh 12:4.] De sade till varandra: "Varför detta slöseri med parfym (*smörjelse, olja*)?"

⁵ Den hade kunnat säljas för mer än tre hundra denarer [*en årsinkomst*] och getts till de fattiga." De skällde ut (*fnyste, och snäste mot*) henne.

⁶ Men Jesus sade: "Låt henne vara! Varför besvärar (*oroar*) ni henne? Hon har gjort något gott (*ärofyllt, vackert*) för mig.

⁷ De fattiga har ni ju alltid bland er och när ni vill kan ni göra gott mot dem, men mig har ni inte alltid.

⁸ Det hon hade (*ägde*), det använde hon (*hon gjorde vad hon kunde göra*). Hon har i förväg smort min kropp inför min begravning.

⁹ Jag säger er sanningen, överallt i världen där evangeliet predikas, där ska man också berätta vad hon gjorde och komma ihåg henne."

Planen att förråda Jesus

(Matt 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ [Markus visar ofta kontrasten mellan de som älskade Jesus och de som hatade honom. Direkt efter berättelsen om kvinnan som smort Jesus kommer Judas förräderi. Matteus, tullindrivaren som är noga med räkenskap, ger fler detaljer; och är den enda evangelisten som anger summan som Judas förhandlar sig till, se Matt 26:14-15. Trettio silvermynt var priset för en slav, se 2 Mos 21:32. Det motsvarar fyra månadslöner för en arbetare på Jesu tid, och var en tredjedel av värdet på kvinnans alabasterflaska med parfym, se vers

5. *Det visar hur lågt både Judas och de judiska ledarna värderade Jesu liv.]*

Judas Iskariot, som var en av de tolv, gick till översteprästerna för att förråda honom.

¹¹ När de hörde det glädde de sig inombords [*Judas förslag togs emot med mer glädje än man vågade visa*] och lovade honom pengar. Judas sökte efter (*från och med nu var han helt upptagen med att hitta*) ett lämpligt tillfälle att förråda Jesus.

Påskmåltiden förbereds

(*Matt 26:17-19; Luk 22:7-13; Joh 13:21-30*)

¹² När det var dags att slakta påskalammet, inför den första dagen i det osyrade brödets högtid, sade hans lärjungar till honom: "Vart vill du att vi ska gå och förbereda så att du kan äta påskmåltiden?"

¹³ Han skickade i väg två av sina lärjungar och sade till dem: "Gå in i staden [*Jerusalem*]! Där ska en man som bär en vattenkruka möta er, följ honom! [*Detta måste varit ett tydligt tecken eftersom det var kvinnornas uppgift att bära vattenkrukor; män bar vinsäckar.*]

¹⁴ I det hus han går in ska ni säga till ägaren: "Mästaren säger, var är mitt gästrum där jag ska äta påskmåltiden med mina lärjungar?"

¹⁵ Då ska han visa er ett stort rum på övervåningen, möblerat och redo. [*Sofforna vid borden var redan bäddade och i ordning för gästerna att lägga sig ned på.*] Förbered [*måltiden*] för oss där."

16 Lärjungarna gick och kom in i staden, och de fann allt som Jesus hade sagt dem, och de förberedde påskmåltiden.

[Hela denna berättelse visar att Herren ville hemlighålla var han skulle äta måltiden. Inte ens lärjungarna fick veta platsen. Till och med de två som förberedde måltiden var ovetande när de skickades in i Jerusalem. Detta antyder att Judas kanske ville förråda Jesus redan vid måltiden, men att Jesus sköt upp det till senare på kvällen. Om man bara läser vers 12-16 kan det tolkas som att sista måltiden är en traditionell påskmåltid kvällen den 15 Nisan. I sammanhanget verkar dock bara en dags händelser ha beskrivits sedan vers 1. Kärnbibeln följer Johannes kronologi som uttryckligen säger att måltiden skedde innan påsken, se Joh 13:1.]

14 Nisan (onsdag kväll - torsdag eftermiddag)

*Den sista måltiden
(Matt 26:20-25)*

17 När det var kväll kom han dit med de tolv. *[Enligt den judiska tidsräkningen börjar nästa dag på kvällen, det är troligtvis nu 14:e Nisan.]*

18 Medan de låg till bords och åt, sade Jesus: "Jag säger er sanningen, en av er ska förråda mig, en som äter med mig."

19 De blev bedrövade (*visade att de var ledsna och sårade*), och sade till honom en efter en: "Det är väl inte jag, eller hur?"

20 Han sade till dem: "Det är en av de tolv, den som doppar [*bröd*] i skålen [*med sås av*

dadlar, russin och vinäger] tillsammans med mig. [Uttrycket "doppar i samma skål" behöver inte vara ett tecken som pekar ut Judas, utan kan också mer generellt betyda "att dela måltiden och gemenskapen."]

²¹ Människosonen ska gå bort som det står skrivet om honom, men ve den människa som förråder Människosonen! Det hade varit bättre för honom om han aldrig hade blivit född."

[I Johannes mer detaljerade beskrivning gestikulerar Petrus till Johannes, som sitter närmast Jesus, och ber honom fråga vem det är. Jesus doppar då ett bröd och ger det till Judas. Trots det verkar inte Johannes och Petrus förstå vem det var; se Joh 13:18-30.]

Herrens måltid

(Matt 26:26-29; Luk 22:14-23; 1 Kor 11:23-25)

²² Medan de åt tog han ett helt bröd (*en rund osyrad brödkaka*), prisade (*tackade*) Gud och bad välsignelse över det, sedan bröt han det och gav åt dem och sade:

"Ta emot, ät, detta är (*representerar*) min kropp."

²³ Han tog en bägare [*med vin*] och när han tackat Gud, gav han dem, och alla drack ur den.

²⁴ Han sade till dem:

"Detta är (*representerar*) mitt blod som bekräftar det nya (*bättre*) förbundet (*starkaste formen av kontrakt*), [*mitt blod*] som utgjuts (*spills ut*) för många.

²⁵ Jag säger er sanningen, jag ska inte dricka frukten från vinstocken, förrän den dag då jag dricker det på nytt (*ett nytt sätt, med en ny kvalitet*) i Guds kungarike.”

²⁶ Efter att ha sjungit en lovsång gick de ut till Olivberget. [*Enligt den judiska traditionen sjöngs Psalm 113 och 114 före måltiden och Psalm 115-118 efter måltiden.*]

Jesus förutsäger Petrus förnekelse

(Matt 26:30-35; Luk 22:31-34; Joh 13:37-38)

²⁷ Då [*medan de vandrade ut från Jerusalem via Kidrondalen mot Getsemane*] sade Jesus till dem: ”Ni ska alla komma på fall (*ta anstöt, överge mig*), för det står skrivet:

Jag ska slå (*dräpa*) herden,
och fåren i hjorden ska skingras.
[*Jesus citerar fritt från Sak 13:7.*]

²⁸ Men efter min uppståndelse ska jag gå före er till Galileen.”

²⁹ Petrus svarade honom: ”Även om alla andra kommer på fall (*tar anstöt, överger*), så ska då jag aldrig göra det!”

³⁰ Jesus sade till honom: ”Jag säger sanningen till dig, denna natt innan en [*enda*] tupp har galt två gånger [*som en varning på vad som håller på att ske*] kommer du att ha förnekat mig tre gånger.”

³¹ Men Petrus försäkrade med eftertryck (*med många ord och upprepade gånger*): ”Om jag så

måste dö med dig, ska jag aldrig, nej aldrig, förneka dig!" Samma sak sade också alla de andra lärjungarna.

I Getsemane

(Matt 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² [*Getsemane, som ordagrant betyder "olivpress", var en olivodling vid foten av Olivberget omgärdad av en mur med en eller flera olivpressar. Platsen var bekant och kanske ägdes den av någon vän till Jesus eller till hans lärjungar. Liksom mycket annat i Bibeln inte är en slump, är just den plats där oliver pressades och krossades, där Jesus prövas och pressas till det yttersta.*]

Sedan gick Jesus med dem till ett ställe som heter Getsemane. Han sade till [*åtta av*] sina lärjungar: "Sitt kvar här [*vid ingången till trädgården*], medan jag ber!"

³³ Han tog med sig Petrus, Jakob och Johannes, och började bäva (*en plötslig våg av fruktan mötte honom*) och en enorm tyngd kom över honom (*det starkaste grekiska ordet för psykisk press*).

³⁴ Sedan sade han till dem: "Min själ är djupt bedrövad, ända till döds [*jag förgås av själslig ångest*]. Stanna kvar här och vaka!" [*Uppmaningen kan betyda att vara vakna och be, men också att hålla uppsikt för att säga till när de som skulle gripa honom kom.*]

Jesus ber första gången

35 [*Det är nu omkring midnatt.*] Jesus gick lite längre bort, kastade sig till marken och bad att om möjligt få bli förskonad från denna stund.

36 Han sade: "Abba (*pappa*), min Fader! Allt är möjligt för dig. Ta bort denna kalk från mig, men inte vad jag vill, utan vad du vill."

["Abba" betyder pappa på arameiska, som var det språk Jesus och hans lärjungar talade till vardags. De första ord ett litet barn lärde sig säga var "abba" - pappa, och "imma" - mamma. Uttrycket "Abba Fader" visar på den öppenhet och nära familjerelation som råder i bönen.]

37 När han kom tillbaka [*till Petrus, Jakob och Johannes en timma senare*] och fann att de sov sade han till Petrus: "Simon, sover du? Orkade du inte ens hålla dig vaken en timme?"

38 Ni måste vaka (*vara vakna, alerta*), och be, så att ni inte kommer i frestelse! Anden är villig, men köttet är svagt [*den syndfulla naturen kan lätt bli frestad*]."

Jesus ber andra gången

39 Han gick bort på nytt och bad med samma ord.

40 När han kom tillbaka fann han dem igen sovande eftersom deras ögon var så tyngda av sömn. De visste inte vad de skulle svara honom.

Jesus ber tredje gången

41 Han kom tillbaka för tredje gången och sade till dem: "Sover ni fortfarande och vilar er? Det räcker. Timmen har kommit, nu

ska Människosonen överlämnas i syndarnas händer.

⁴² Stå upp, låt oss gå. Han som ska förråda mig är nära.”

Med svärd och påkar

(Matt 26:47-56; Luk 22:47-50; Joh 18:3-11)

⁴³ *[Jesus såg troligen nu mellan träden fackelljusen av den stora folkskaran som närmade sig.]*

På en gång medan han ännu talade kom Judas, en av de tolv. Med honom var en stor folkskara *[romerska soldater; se Joh 18:3, och tempelvakter; se Luk 22:52]* med svärd och påkar, utsänd av överstepräster och de skriftlärda och folkets äldste *[Sanhedrin]*.

⁴⁴ Förrädaren hade kommit överens med dem om ett tecken och sagt: ”Den som jag kysser är det, grip honom och för bort honom under säker bevakning.” *[Den dåtida vanliga hälsningen med en kyss som beskrev respekt och vördnad blev här ett tecken för svek.]*

⁴⁵ När Judas kom gick han direkt fram till Jesus och sade: ”Rabbi (*min lärare!*)” och kysste honom intensivt.

⁴⁶ De tog tag i Jesus och grep honom.

⁴⁷ Men en av dem som stod bredvid drog sitt svärd och gjorde ett utfall mot översteprästens tjänare och högg av honom örat.

[Det var Petrus som utdelade hugget mot tjänaren som hette Malkus, se Joh 18:10. Petrus siktade troligen mot halsen, men Malkus duckar så att

bara örat träffas. Jesus helar honom, se Luk 22:51. Att det bara är Johannes som tar med namnen kan bero på att han skriver sitt evangelium sist när Petrus redan är död, medan de övriga evangelieförfattarna är försiktigare och inte vill utlämna hans namn eftersom det kunde få juridiska följder för Petrus.]

⁴⁸ Jesus sade till dem: "Som mot en brottsling (rövare som rånade och överföll människor) har ni gått ut med svärd och påkar för att fånga mig.

⁴⁹ Dag efter dag satt jag i templet och undervisade utan att ni grep mig! Men [detta hände för att] Skrifterna skulle uppfyllas."

⁵⁰ Då övergav de alla [lärlingarna] honom och flydde. [I grekiskan ligger stark betoning på att alla gjorde detta och Jesus var ensam kvar med dem som gripit honom.]

En ung man flyr naken

⁵¹ En ung man följde efter Jesus, med bara ett linnekläde (linneskynke) på kroppen. Honom grep de tag i,

⁵² men han lämnade linneklädet kvar och sprang i väg naken.

[Det är bara Markus som omnämner denna händelse. Kanske var det evangelieförfattaren själv, vars familj bodde i Jerusalem, se Apg 12:12. Ordet för linne används bara här och i Mark 15:46 där det beskriver linneduken som Jesu döda kropp sveptes in i. Oavsett vem mannen var så visar

händelsen på den aggressiva inställningen hos folket som försökte fånga honom. Hotet mot Jesu efterföljare var verkligt.]

Jesus inför Stora rådet

(Matt 26:57-68; Luk 22:54-55; 22:63-71; Joh 18:12-13; 18:19-24)

⁵³ *[Det Stora rådet, Sanhedrin, det högsta beslutande organet bland judarna med 71 medlemmar från fariséerna och saddukéerna var helt eller delvis samlade hemma hos översteprästen och väntade på att Jesus skulle föras dit, se Matt 26:3. Rådet kunde aldrig på eget initiativ lägga fram en anklagelse; bara om vittnen kom och begärde få sin sak prövad togs frågan upp. Det var därför någon var tvungen att ange honom, och man behövde även vittnesmål mot honom.]*

De förde Jesus till översteprästen [*Kaifas, se Matt 26:57*]. Där samlades alla översteprästerna och de äldste och de skriftlärda.

⁵⁴ Petrus följde efter på avstånd ända till översteprästens innergård. [*Även lärjungen Johannes var med och det var han som ordnade så att Petrus kunde komma in genom porten, se Joh 18:16.*] Där satte han sig bland tjänarna [*både husets tjänare och tempelvakter som nyss varit med och gripit Jesus*] och värmdes sig vid elden.

⁵⁵ Översteprästerna och hela rådet [*Sanhedrin*] sökte få fram något falskt vittnesmål mot Jesus så att de kunde döma honom till döden, men de lyckades inte.

⁵⁶ Många vittnade (*gång på gång*) falskt mot honom, men deras vittnesmål stämde inte överens.

⁵⁷ Då stod några upp och gav detta falska vittnesmål mot honom:

⁵⁸ "Vi har hört att han har sagt: 'Jag ska bryta ner detta tempel som är byggt med händer och på tre dagar bygga ett annat som inte är gjort med händer.' "

⁵⁹ Men deras vittnesmål stämde inte heller överens.

⁶⁰ Då reste sig översteprästen upp ibland dem och frågade Jesus: "Ska du inte svara på deras vittnesmål mot dig?"

⁶¹ Men Jesus var tyst och svarade inte. [*Han uppfyllde profetian från Jes 53:7.*] Då frågade översteprästen honom: "Är du den Smorde (*Messias, Kristus*), den Välsignades son."

⁶² Jesus svarade: "Jag Är. Ni ska få se Människosonen sitta på Maktens högra sida [*platsen för ära och makt, Ps 110:1*] och komma bland himlens moln [*Dan 7:13*]."

⁶³ Då slet översteprästen sönder sina tunikor (*skjortliknande långt underklädesplagg*).

[Att slita sönder sina kläder var det judiska uttrycket för att visa häftig sorg eller fasa, se 1 Mos 37:29, 34; 2 Kung 18:37; 19:1; Jer 41:5; Apg 14:14. Tunikan var det innersta plagget. Bara välbärgade personer bar två tunikor, se Mark 6:9. Ordet "slita sönder" förstärker att det var en dramatisk scen. Översteprästen tog tag i halslinningen med sina händer och rev upp sina

båda tunikor någon decimeter. Lagen förbjöd översteprästen att riva sönder sina kläder för privat sorg, se 3 Mos 10:6; 21:10. Dock verkar detta vara tillåtet då han agerade som en domare och uttryckte sin förskräckelse över en hädelse som yttrats i hans närvaro.]

Han sade: "Vad behöver vi nu ha fler vittnen till?
⁶⁴ Ni har nu själva hört hädelsen. Vad är ert beslut?"

Alla de [*som var samlade i Stora rådet*] dömde honom skyldig till döden.

⁶⁵ Några började sedan spotta på honom och täckte hans ögon och slog honom med knytnävarna och sa: "Profetera!" Även vakterna slog honom [*i ansiktet*] med sina handflator.

Petrus förnekar Jesus

(Matt 26:69-75; Luk 22:54-62; Joh 18:15-18; 18:5-27)

⁶⁶ Medan Petrus befann sig nere på den öppna gårdsplanen kom en av översteprästens tjänsteflickor dit.

⁶⁷ När hon fick se Petrus sitta där och värma sig tittade hon noga på honom och sade: "Du var också med den där nasarén, Jesus."

⁶⁸ Men han förnekade och sade: "Jag vet inte och förstår inte vad du pratar om!" Sedan gick han ut på den yttre gården. [*Petrus går undan från skenet från elden som hade avslöjat hans identitet för en av tjänsteflickorna.*] Då gol tuppen.

⁶⁹ När tjänsteflickan [*vid porten*] fått syn på honom började hon igen säga [*samma sak*] till

dem som stod i närheten: "Han är en av dem!" [I Matt 26:71 är det tydligt att det är en annan tjänsteflicka än den i vers 66. Utifrån Joh 18:25 var det inte bara en tjänsteflicka som pratade utan flera tjänare, men det var antagligen hon som tog initiativet och var den pådrivande att försöka avslöja Petrus.]

⁷⁰ Petrus förnekade det på nytt (upprepade gånger).

En stund senare [en timme, se Luk 22:59] kom de som stod där [vid porten] fram till Petrus och sade: "Visst är du också en av dem, du är ju från Galileen!" [Uppe i Galileen pratade man en bredare lantligare dialekt som inte gick att dölja, se Matt 26:73.]

⁷¹ Då började han förbanna [önska sig själv förbannad av Gud om det han sade inte var sant] och svor på nytt en ed [vid Guds namn och sade sedan]: "Jag känner inte den mannen som ni talar om."

⁷² Omedelbart efter detta gol en tupp för andra gången. Då kom Petrus ihåg det som Jesus hade sagt till honom: "Innan tuppen hinner gala två gånger, ska du tre gånger förneka mig." Han bröt ihop under högljudd gråt [och gick ut, se Matt 26:75].

15

[Markus delar upp dagen då Jesus dör i sektioner på tre timmar vardera:

- vid gryningen, vers 1
- tredje timmen, vers 25

- sjätte timmen, vers 33
- nionde timmen, vers 34
- kväll, vers 42

J

Jesus inför Pilatus

(Matt 27:1-2; 27:11-14; Luk 23:1-5; Joh 18:28-38)

¹ Genast vid gryningen [*vid soluppgången, sextiden på morgonen*] höll översteprästerna ett möte tillsammans med de äldste och de skrifflärda och hela Stora rådet [*Sanhedrin*]. De band Jesus och förde bort honom och överlämnade honom åt Pilatus, [*den romerska*] ståthållaren.

[Pontius Pilatus ansvarade inför den romerske kejsaren för regionerna Judéen och Samarien och bodde i Caesarea vid medelhavskusten. Efter som Jerusalem ingick i hans område var han stationerad där under de judiska högtiderna för att snabbt kunna avstyra eventuella oroligheter och uppror bland judarna. Antagligen bodde han och hans hustru i Antoniaborgen som ligger i anslutning till tempelområdet i det nordvästra hörnet. Under högtiden fanns även den romerske ståthållaren Herodes Antipas i Jerusalem. Han ansvarade för Galileen och Perea.]

² Pilatus frågade honom: "Du är alltså judarnas kung?" Jesus svarade: "Du själv säger det (*det är dina ord, inte mina*)."

³ Översteprästerna fortsatte att anklaga honom upprepade gånger.

[Man läste antagligen från en lång lista med anklagelser hur han brutit både mot judisk och romersk lag, att han var en farlig förrädare mot romerska riket, rebell, falsk messiasfigur osv, se Luk 23:2. Rent politiskt hade judarna stor frihet att utöva sin religion och kultur. Romarna hade som policy att tillåta de erövrade länderna att behålla sina religiösa vanor, och judendomen var en godkänd religion inom Romarriket. Villkoret för denna frihet var dock att de religiösa ledarna samarbetade med ockupationsmakten och såg till att kväva alla oroligheter bland sina landsmän. Det var alltså inte bara Jesu anspråk och påstådda hädelse som var orsaken till deras anklagelser. De var rädda att få sina privilegier indragna, både privat och som folk. Jesus var inte den förste som hade utropat sig som Messias; många hade gjort det och skapat oro i samhället, något som de judiska ledarna nu med alla medel ville stoppa. Se även Mark 15:7; Apg 21:30-32, 38.]

⁴ Pilatus frågade honom igen: "Har du inget att säga? Du hör ju hur mycket de anklagar dig!"

⁵ Men Jesus svarade inte på någon enda fråga, och ståthållaren blev mycket förvånad. *[I normala fall brukade den anklagade försvara sig med österländsk iver.]*

[Under förhöret med Pontius Pilatus framkommer det att Jesus är från Galileen. Pilatus skickar då Jesus till Herodes Antipas, eftersom Jesus hade varit mest aktiv på hans territorium. Där förhörs Jesus och skickas sedan igen tillbaka till Pontius Pilatus, se Luk 23:1-12.]

Barabbas friges

(Matt 27:15-26; Luk 23:13-25; Joh 18:39-19:16)

⁶ Nu under högtiden frigav han en fånge efter folkets önskan. *[Det var en romersk tradition som Pilatus verkade ha upprättat under den årliga påskhögtiden då mycket folk var samlade i Jerusalem.]*

⁷ Där fanns en man som kallades Barabbas. *[Namnet är av arameiskt ursprung och är ordagrant "Bar-Abbas", vilket betyder "son till en far" eller "en rabbins son".]* Han satt fängslad tillsammans med de rebeller som hade deltagit i ett uppror *[mot det romerska styret]* och begått mord under dessa oroligheter. *[Antagligen var Barabbas ledaren för dessa upprorsmän och Pilatus tror att folket självklart kommer att välja Jesus.]*

⁸ Folket kom upp och började begära att Pilatus skulle göra som han brukade.

⁹ Så Pilatus frågade dem: "Vill ni att jag ska frige judarnas kung?"

¹⁰ Han förstod *(under förhöret hade det gradvis gått upp för honom)* att det var av avund *[mot Jesus]* som översteprästerne hade utlämnat honom.

11 Men översteprästerna hetsade upp folket till att begära att han skulle släppa Barabbas i stället. *[Samma ord som för jordbävning används här för att hetsa upp, och beskriver den upprörda stämning som rådde på platsen.]*

12 Pilatus talade till dem på nytt: "Vad ska jag då göra med honom som ni kallar judarnas kung?"

13 De ropade igen: "Korsfäst honom!"

14 Pilatus frågade: "Vad har han gjort för ont?" Men de ropade bara ännu högre: "Korsfäst honom!"

15 Pilatus, som ville göra vad folket begärde, frigav Barabbas. Jesus lät han prygla *[piskas med fyrtio slag på ryggen]* och utlämnade honom sedan till att korsfästas.

[Jesus blev falskt anklagad för samma brott som Barabbas gjort sig skyldig till. Bar-Abbas, "faderns son" blev frikänd, medan Guds Son blev avrättad. Poängen är tydlig: Jesus är den som tar vårt straff på sig i utbyte för att vi ska gå fria.]

Jesus hånas och misshandlas (Matt 27:27-31; Joh 19:2-3)

16 Soldaterna förde in honom på *[inner-]gården*, alltså i residenset (*pretoriet*), och samlade hela bataljonen (*kohort*) *[som bestod av 600 soldater]* omkring honom.

17 De klädde honom i purpur *[en röd soldatkappa fick bli en ironisk bild på en purpurfärgad kunglig mantel, se Matt 27:28]*. Sedan vred (*flätade*) de

ihop en krans (*krona*) av törne och satte den på honom,

¹⁸ och började hälsa honom: "Länge leve judarnas konung!" [*Man härmade hälsningen "Länge leve Caesar, konungen".*]

¹⁹ Gång på gång slog de honom i huvudet med en käpp samtidigt som de spottade på honom. De föll ner på sina knän och hyllade honom.

²⁰ När de hade hånat honom tog de av manteln och satte på honom hans egna kläder.

På väg till Golgata

[Den lodräta stolpen var permanent fastsatt vid avrättningsplatsen, som ofta låg på en höjd strax utanför staden. Den dömda fick själv bära tvärslån som vägde 40-50 kg dit. Enligt romersk lag kunde statsanställda tvinga vem som helst att bära bagage och utrustning en romersk mil, vilket motsvarar 1,5 km, se även Matt 5:41. Simon, som var född i staden Kyrene i Nordafrika, var på väg in i staden. I stället tvingades han vända för att bära Jesu tvärslå ut till Golgata.]

De förde ut Jesus [*utanför staden*] för att korsfästa honom.

²¹ Simon från Kyrene [*stad i Nordafrika*], Alexander och Rufus far, var på väg in [*till Jerusalem*] från landet (*fälten*). Honom tvingade de [*enligt romersk lag*] att bära Jesu kors [*tvärslån*].

[Simon är ett typiskt judiskt namn, vilket antyder att han var en jude som kommit till Jerusalem för att fira påskhögtiden. Uttrycket att han kom från

landet, grekiska "agros", har ibland tolkats som han har arbetat på fälten. Det är dock inte troligt. Enligt judiska sabbatslagar var det förbjudet att ens inspektera fälten på sabbaten. Händelsen sker också före nio på morgonen, långt innan arbetsdagens slut, se vers 25. Samma uttryck används om Emmausvandrarna för att beskriva att de lämnat staden och var "på väg ut på landet", se Mark 16:12.

Att Simons söner nämns vid namn, är antagligen för att de är kända för Markusevangeliets läsare. I Romarbrevet hälsar Paulus speciellt till just Rufus och hans mor; se Rom 16:13. Om det är samme Rufus, tillhörde Simons familj senare församlingen i Rom.]

²² De förde Jesus till Golgata, [ett arameiskt ord] som översatt betyder huvudskalleplatsen. [Namnet kan ha uppkommit för att platsen såg ut som en skalle, eller för att det fanns många kranier där från tidigare avrättningar och korsfästelser.]

²³ De räckte honom vin blandat med myrra [för att lindra lidandet], men han tog inte emot det.

²⁴ De korsfäste honom och delade hans kläder mellan sig genom att kasta lott om dem.

Korsfästelsen

(Matt 27:33-44; Luk 23:27-43; Joh 19:18-24)

²⁵ Det var vid tredje timmen (klockan nio på morgonen) som de korsfäste honom.

²⁶ På anslaget med anklagelsen mot honom stod det:

”Judarnas konung”.

[De fyra evangelieförfattarna nämner alla att det stod ”judarnas konung” på skylten. De väljer dock att ta med olika delar av de inledande orden. Detta är ingen motsägelse, i stället ger de tillsammans den fulla bilden. Troligtvis hade skylten följande text: ”Detta är Jesus från Nasaret, judarnas konung”, vilket är summan av Matt 27:37, Luk 23:38 och Joh 19:19. Texten var skriven på hebreiska, latin och grekiska. De hebreiska begynnelsebokstäverna bildar tetragrammet JHWH, se Joh 19:20-22.]

²⁷ Tillsammans med honom korsfäste de två rånare, en på hans högra sida och den andre på hans vänstra.

²⁹ De som passerade hånade (*smädade*) honom och medan de skakade på huvudet sade de: ”Jaha, du som skulle bryta ned templet och bygga upp det på tre dagar!

³⁰ Rädda (*fräls*) dig själv och kom ner från korset!”

³¹ På samma sätt talade också översteprästerna tillsammans med de skriftlärda (*lagexperterna*) när de förlöjlidade (*skämtade om*) honom sinsemellan och sade: ”Han räddade (*frälste*) andra, men sig själv kan han inte rädda!

³² Låt den Smorde (*Messias, Kristus*), Israels Kung nu komma ner från korset, så vi får se och tro på honom!” Även de som var korsfästa tillsammans med honom hånade (*förolämpade, skymfade*) honom.

*Jesu död**(Matt 27:45-56; Luk 23:44-49; Joh 19:28-30)*

³³ Vid sjätte timmen (*mitt på dagen*) kom ett mörker över hela landet som varade [*i tre timmar*] fram till den nionde timmen (*tretiden på eftermiddagen*).

³⁴ Vid nionde timmen (*klockan tre*) ropade Jesus med hög röst [*och citerade Ps 22:1 på arameiska, men med vissa hebreiska drag*]:

”Eloi, Eloi, lema sabaktani?” Det betyder:

”Min Gud, min Gud, varför har du övergivit mig?”

³⁵ Några av dem som stod bredvid hörde detta och sade: ”Lyssna, han ropar på Elia.” [*Det var en vanlig judisk trosuppfattning att profeten Elia kunde komma och rädda en rättfärdig man i nöd.*]

³⁶ Men en av dem [*kanske den romerska officeren som nämns i vers 39*] sprang fram och fyllde en svamp med surt vin [*billigt vin som slavar och soldater drack*] och satte den på en stav och gav honom att dricka och sade [*till folkskaran*]: ”Vänta (*låt honom vara*), låt oss se om Elia kommer och tar ner honom.”

³⁷ Men Jesus ropade med hög röst och gav upp andan.

³⁸ Då revs (*delades*) förblåten i det inre templet i två delar, uppifrån och ända ner.

[Förlåten avskilde den allra heligaste delen av templet. Att det revs itu uppifrån betonas att det var Gud som öppnade vägen för människan att ha gemenskap med honom. Enligt tidig judisk

tradition, som i vissa delar kan ha överdrifter, bestod den av två tjocka tyg vävda i ett stycke, upphängda en halvmeter från varandra. Varje draperi var 18 meter högt, nio meter brett och ett par centimeter tjockt och det krävdes trehundra präster för att lyfta det.]

39 När officeren [som förde befälet vid avrättningen] som stod mitt emot honom såg hur han gav upp andan sade han: "Denne man måste ha varit Guds Son!"

40 Där var också några kvinnor som på avstånd noga studerade vad som skedde. Bland dem var

Maria från [staden] Magdala [vid Gennesarets västra sida som Jesus befriat från sju demoner, se Luk 8:2],

Maria, mor till den yngre Jakob och Joses och Salome [mor till lärjungarna Jakob och Johannes, gift med Sebedeus, se Matt 27:56].

41 De hade följt Jesus medan han var i Galileen och tjänat (understött) honom. Där [vid korset] fanns också många andra kvinnor som hade följt med honom upp till Jerusalem.

[Dessa kvinnor blev ögonvittnen till flera stora händelser i Jesu liv, hans död, se vers 40-41, begravning, se vers 47 och uppståndelsen, se 16:1. Dessa tre kvinnor, tillsammans med andra från Galileen, var i Jerusalem för att betjäna honom.]

Jesus begravs

(Matt 27:57-61; Luk 23:50-56; Joh 19:38-42)

⁴² *[Den judiska veckosabbaten börjar vid solnedgången på fredagskvällen. Kvällen delades upp i två delar där den första tidiga kvällen infaller mellan tre och sex på eftermiddagen innan den nya dagen börjar. Den andra kvällen infaller efter solnedgången vid sextiden.]*

Det höll redan på att bli tidig kväll [*klockan var omkring fyra på eftermiddagen*]. Eftersom det var förberedelsedag, alltså dagen före sabbaten [*vecko- eller höghelig sabbat*],

⁴³ kom Josef från Arimatea dit, en högt ansedd rådsherre [*medlem av Stora rådet, Sanhedrin*] som även han väntade på Guds rike. Han tog mod till sig och gick in till Pilatus och bad att få Jesu kropp.

⁴⁴ Pilatus blev förvånad över att Jesus redan var död [*det var vanligt att den som var korsfäst hängde 2-3 dagar på korset innan han dog*]. Han kallade till sig officeren (*centurion som förde befälet vid Golgata*) och frågade honom om det var länge sedan Jesus hade dött.

⁴⁵ När han fått det bekräftat av officeren [*att Jesus var död*] överlät han den döda kroppen till Josef.

⁴⁶ Josef köpte ett linnetyg, tog ner honom och svepte honom i linnetyget och lade honom i en grav som var uthuggen i klippan. Sedan rullade han för en sten för ingången till graven.

⁴⁷ Maria från Magdala och Maria, Josefs mor, såg var han blev lagd.

15 — 16 Nisan (torsdag kväll - lördag eftermiddag)

[Jesus vilar i graven. År 30 e.Kr. är det två sabbater efter varandra. Den första dagen i det osyrade brödets högtid Nisan 15 är en höghelig sabbat. Den följs av veckosabbaten Nisan 16 som varar från fredag kväll till lördag eftermiddag, se Matt 28:1.]

16

17 Nisan (lördag kväll - söndag eftermiddag)

¹ *[Det är nu 16 Nisan enligt den judiska almanackan.]*

När sabbaten *[veckosabbaten]* var över *[efter solnedgången på lördagskvällen]* köpte Maria från Magdala och Maria, Jakobs mor, och Salome välluktande kryddor, så att de kunde gå och smörja honom.

[Efter solnedgången öppnade affärerna några timmar. År 30 e.Kr. sträcker sig den 17 Nisan från lördag kväll till söndag eftermiddag. Det är också den tredje dagen i osyrade brödets högtid och detta år sammanfaller dagen också med Förstlingsfruktens högtid, Bikkurim, se 3 Mos 23:9-14. Det finns två traditioner för offren kring denna högtid. Enligt fariséerna skulle förstlingsoffret ske på kvällen, medan

saddukéerna ansåg att det var på morgonen. Eftersom de sistnämnda var i majoritet i Sanhedrin så skedde viftoffret troligen tidigt på söndagsmorgonen. Tänk om samtidigt som en kärve viftades i templet som ett förstlingsoffer spreds nyheten om att Jesus var uppstånden, se 1 Kor 15:20. Bibeln redogör ju inte exakt för när Jesus uppstår, bara att graven är tom vid gryningen på den första veckodagen, söndagen, se vers 2 och 6.]

Jesus är uppstånden

(Matt 28:1-8; Luk 24:1-12; Joh 20:1-18)

² Mycket tidigt på morgonen på veckans första dag (*söndag*), kom de till graven, redan vid soluppgången. [*De startade antagligen redan när det var mörkt från Betania, ca tre kilometer utanför Jerusalem.*]

³ De sade gång på gång till varandra (*deras huvudsakliga samtalsämne under vandringen var*): "Vem ska rulla undan stenen från ingången till graven åt oss?"

⁴ När de tittade upp såg de att stenen, som var mycket stor, redan var bortrullad.

⁵ När de kom in i graven såg de en ung man sitta där på högra sidan, klädd i en vit lång klädnad, och de blev helt förvånade.

⁶ Han sade till dem: "Var inte rädda! Jesus som ni söker, Jesus från Nasaret, som var korsfäst, har uppstått. Han är inte här. Se, här är platsen där de lade honom!"

⁷ Men gå och säg till hans lärjungar och [*särskilt*] Petrus: 'Jesus går före er till Galileen,

där ska ni få se honom, precis som han har sagt till er.' "

[Petrus hade förnekat Jesus och av sagt sig lärjungaskapet, se Mark 14:72. Nu får han en särskild hälsning och uppmuntran att få möta den uppståndne Jesus.]

⁸ När de gått ut, flydde de bort från graven, för både bävan och förvåning hade kommit över dem. De sade ingenting till någon, för de var rädda.

[Markus avslutar sitt evangelium på samma sätt som han börjar det - snabbt och kortfattat. Det sker också på ett ödmjukt sätt: några kvinnor får vara med i det största miraklet när Jesus har uppstått, och får gå med himmelskt budskap till lärjungarna, vilket gör dem till de första som predikar uppståndelsen!]

*Jesus visar sig
(Matt 28:9-10; Joh 20:11-18)*

⁹ *[De sista verserna 9-20 finns med i senare manuskript, men inte i de tidigaste. De tidiga kyrkofäderna kände inte till dem, och stilen skiljer sig jämfört med övriga evangeliet. Innehållet i dessa verser stämmer överens med övriga Bibeln, men man bör inte bygga någon doktrin på enstaka ordalydelser från just dessa verser.]*

Tidigt på första dagen av veckan *[söndag]*, efter att han uppstått, visade han sig för Maria från

Magdala, från vilken han hade drivit ut sju demoner.

¹⁰ Hon gick ut och berättade det för dem som hade varit med honom, medan de sörjde och grät.

¹¹ När de hörde att han levde och att hon hade sett honom, trodde de inte på det.

Jesus visar sig för två lärjungar

(Luk 24:13-35)

¹² Efter detta [*på samma dag, se Luk 24:13*] visade han sig i en annan skepnad (*annorlunda yttre form*) för två av dem som var på väg ut på landet [*till Emmaus, elva kilometer utanför Jerusalem*].

¹³ De kom tillbaka [*till Jerusalem*] och berättade för de andra, men de trodde inte på dem.

Jesus visar sig för de elva lärjungarna

(Matt 28:16-20; Luk 24:44-49; Apg 1:6-8)

¹⁴ Efter detta visade han sig också för de elva medan de låg till bords, och han tillrättavisade dem skarpt för deras otro och hårda hjärtan, eftersom de vägrat tro på dem som sett honom uppstånden.

¹⁵ Han sade till dem: Gå in i alla strukturerade världssystem (*politiska system, sociala strukturer, världen*) och predika (*berätta, proklamera*) de glada nyheterna (*evangelium, det glada budskapet om frälsningen genom Jesus*) till allt skapat!

¹⁶ Den som tror och blir döpt är frälst (*trygg, hel, bevarad, helad, försörjd, befriad, och har evigt liv*), medan den som inte tror blir dömd.

¹⁷ Dessa tecken ska troget följa (*alltid vara närvarande*) dem som ständigt tror (*litar på, lutar sig emot mig*): I mitt namn ska de kasta ut demoner, de ska tala nya (*helt nya, bättre*) språk (*tungor*),

¹⁸ och de ska plocka upp (*lyfta undan*) ormar [*bokstavligt ormar, eller bild av djävulen*]. Om de dricker något dödligt, ska det inte skada dem, och när de lägger händerna på de sjuka (*de som är helt utan styrka, svaga*) ska dessa bli friska.

Jesus far upp till himlen

(*Luk 24:50-53; Apg 1:9-11*)

¹⁹ Därefter, sedan Herren Jesus hade talat till dem [*de elva lärjungarna*], blev han upplyft till himlen och satte sig på Guds högra sida.

²⁰ De gick ut och predikade överallt (*på alla platser*), och Herren verkade (*arbetade*) tillsammans med dem och bekräftade ordet genom de mirakler (*tecken, under*) som följde dem.

**Svenska Kärnbibeln - en expanderad
översättning**
**Swedish: Svenska Kärnbibeln - en expanderad
översättning (New Testament)**

copyright © 2017-2020 Svenska Kärnbibeln

Language: Swedish

Contributor: Svenska Kärnbibeln

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2021-02-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

c5cfac14-0500-50d4-bd1a-4691a8b8b3b6